

Kristiinankaupunki 2020

**Dagsmarkin tuulivoimapuiston
arkeologinen täydennysinventointi**

Jaana Itäpalo 25.11.2020

KESKI-POHJANMAAN ARKEOLOGIAPALVELU

Tiivistelmä

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu suoritti täydennysinventoinnin Kristiinankaupungissa Dagsmarkin tuulivoimapuiston suunnittelualueella. Työn suoritti FM Jaana Itäpalo 19.9.-28.9.2020 yhteensä 6,5 kenttätyöpäivän aikana. Työn tilaaja on FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy.

Tuulivoimapuiston alueella on tehty inventointi vuonna 2014 ja alueen pohjoisreunalla ja keskiosassa kulkeva voimajohtolinja inventoitiin vuonna 2010. Tämän jälkeen hankealue on supistunut ja voimalapaikkojen sijoittelua on muutettu. Inventoinnin pohjana olevassa uudessa layoutissa on 36 voimalapaikkaa. Täydennysinventointia tehtiin uusilla voimalapaikoilla, tarkastettiin entuudestaan tunnettuja kohteita ja etsittiin uusia arkeologisia kohteita.

Ennen inventointia kohdealueelle oli merkitty muinaisjäännösrekisteriin 9 kohdetta, joista 7:ssä on pronssikautisia hautaröykkiöitä, kohde 8 **Lappfjärd-Åbackberget 2** oli määritelty todennäköisesti luonnonmuodostumaksi ja kohde 18 **Russmossen 3** mahdolliseksi röykkiöksi. Rekisteriin merkittyjen kohteiden lisäksi vuosien 2010 tai 2014 raporteissa on 5 muinaisjäännökseksi luokiteltua kohdetta, jotka huomioitiin tässä selvityksessä.

Vuoden 2020 täydennysinventoinnissa kartoitettiin yksi uusi muinaisjäännös 12 **Sågkvarnsmossen**, missä on historialliselta ajalta peräisin oleva uuni, nk. ryssänuuni. Lisäksi löytyi muu kulttuuriperintökohde, joka on 14 **Housutorppa 2**, 1800-luvun torpan paikkaan liittyvät jäännökset. Entuudestaan tunnetusta kohteesta 11 **Simossen** löytyi 1 uusi pyyntikuoppia ja 3 muuta kuoppajäännöstä sekä läheisyydestä myös lähihistoriaan ajoittuva peltoaita. **Russmossen 3** tulkittiin luonnonmuodostumaksi ja kohteen **Lappfjärd-Åbackberget 2** kaksi röykkiötä tulkittiin esihistoriallisiksi hauta- tai muiksi röykkiöiksi.

Lähin voimala sijaitsee kohteesta 6 **Lappfjärd-Russmossen I-II** n. 160 m lounaaseen ja kohteista 1 **Housutorppa** ja 14 **Housutorppa 2** n. 70 kaakkoon ja 120 m koilliseen. Muista kohteista lähimmät voimalapaikat sijaitsevat vähintään 200 metrin etäisyydellä.

Sisällysluettelo

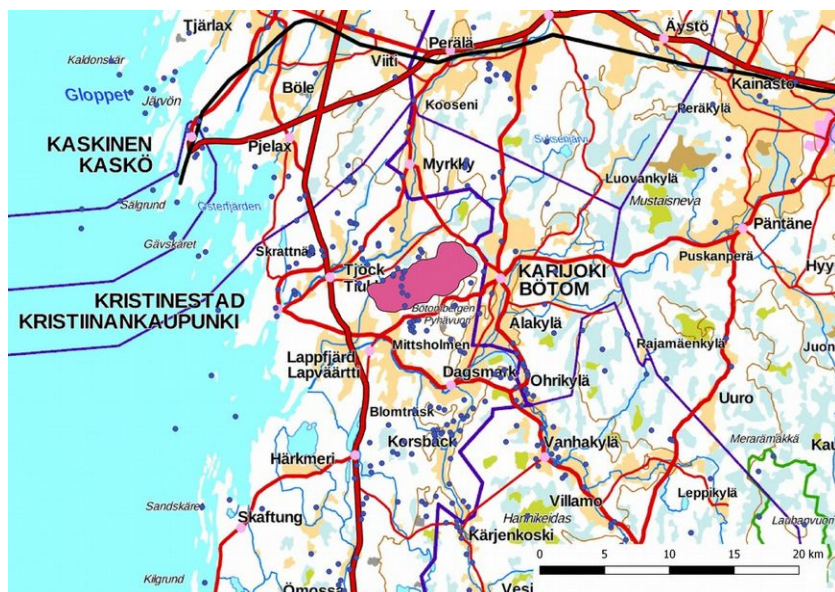
	S.
1. Perustiedot.....	3
2. Lähtökohdat ja menetelmät.....	3
2.1. Tutkimushistoria.....	4
2.2. Menetelmä.....	4
3. Maisema, topografia ja geologia.....	4
4. Alueen maankäytön historiaa	7
5. Tulokset.....	9
6. Yleiskartta.....	6
7. Kohdeluettelo.....	10
8. Kohdetiedot.....	11
9. Aineistoluettelo.....	17

Kansikuva: Uuni Sågkvarnsmossenilla.

1. Perustiedot

Selvitysalue: Dagsmarkin tuulivoimapuiston suunnittelualue, n. 23,4 km²
Tilaaaja: FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy
Laji: osainventointi
Kenttätöaika: 19.9.-28.9.2020 yhteensä 6,5 päivää
Karttanumerot: TM35-lehtijako MML N3411L, N3412L, N3412R (mk 1:20 000)
vanha yleislehtijako MML 123208, 123209, 123211, 123212 (mk 1:20000)
Korkeus: n. 12,50-105 m mpy
Koordinaattijärjestelmä: ETRS-TM35 FIN -tasokoordinaatisto
Aiemmat löydöt: -
Inventointilöydöt: -
Aiemmat tutkimukset: 1967 tekijä ei tiedossa, tarkastus, Lappfjärd-Kakursjön
1975 Anja Torvinen, inventointi, Tjock-Rajavuori
1977 Markku Torvinen, inventointi, Lappfjärd-Åbackberget 1, Lappfjärd-Kakursjön, Lappfjärd-Lindåsen N, Lappfjärd-Lindåsen S, Lappfjärd-Rusmossen I-II, Lappfjärd-Åbackberget 2, Lappfjärd-Åbackberget 3
2006 Vesa Laulumaa, inventointi, Lappfjärd-Åbackberget 1, Lappfjärd-Åbackberget 2, Lappfjärd-Åbackberget 3
2010 Timo Jussila ja Timo Sepänmaa, inventointi, Lappfjärd-Kakursjön, Rusmossen 3, Tjock-Rajavuori
2014 Timo Jussila ja Timo Sepänmaa, inventointi, Gubbmossen S, Housutorppa, Labbängen, Lappfjärd-Lindåsen N, Lappfjärd-Lindåsen S, Lappfjärd-Rusmossen I-II, Lappfjärd-Åbackberget 1, Lappfjärd-Åbackberget 2, Lappfjärd-Åbackberget 3, Påskträskberget, Påskträsket SE, Simossen
2020 Teija Tiitinen, tarkastus, Lappfjärd-Lindåsen S, Lappfjärd-Åbackberget 3.

Tuulivoimapuiston suunnittelualueen sijainti. Tunnetut arkeologiset kohteet sinisenä ympyröinä Taustakartat Mml 8/2020, arkeologiset kohteet museoviraston rekisteriportaalin mukaan.

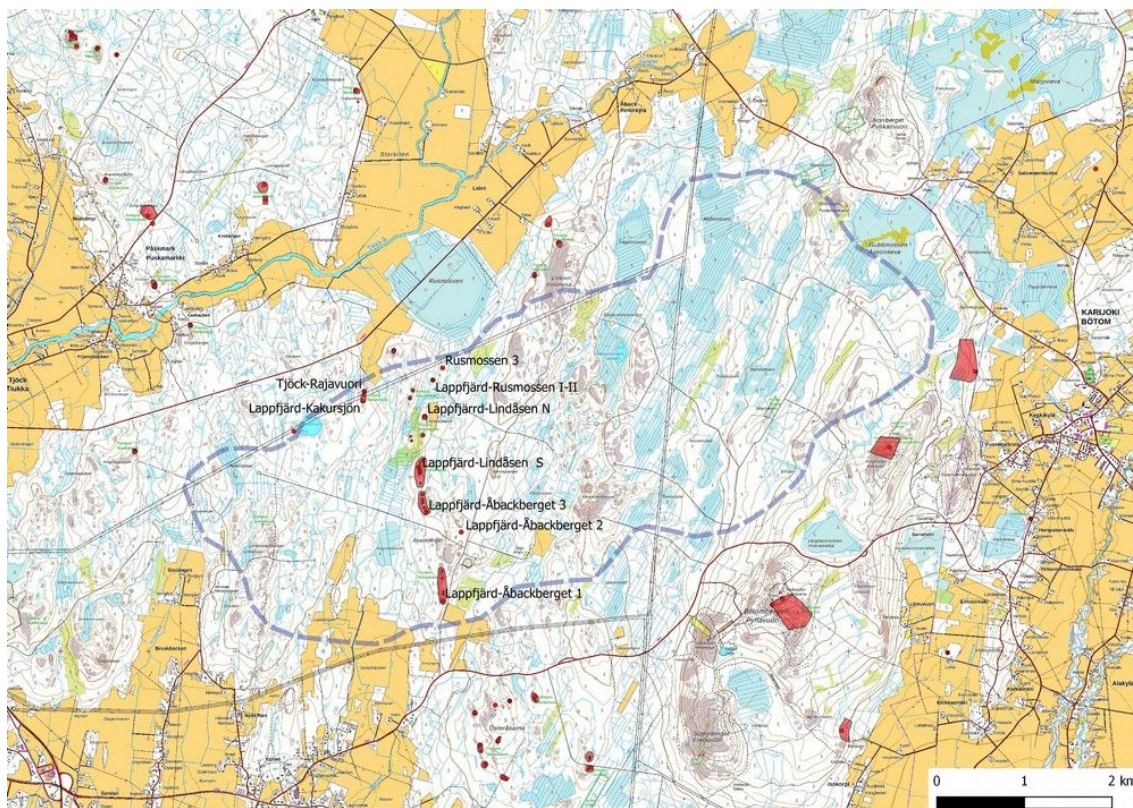
2. Lähtökohdat ja menetelmät

Kristiinankaupunkiin Lappfjärdiin suunnitellaan Dagsmarkin tuulivoimapuistoa. Suunnittelualue sijaitsee Kristiinankaupungista n. 7-15 itään. Hanke on ollut vireillä aiemmin ja siitä on valmistunut YVA-ohjelma 2013. Vuonna 2014 on tehty arkeologinen inventointi silloisen suunnittelutilanteen pohjalta. Sen jälkeen hankealue on huomattavasti supistunut ja voimalapaikkojen määrä vähentynyt ja niiden sijoittelua muutettu. Uuden suunnitelman mukaan alueelle sijoitettaisiin enintään 36 voimalaa. Tilaajan pyynnöstä alueella tehtiin arkeologinen päivitysinventointi.

Ennen inventointia suunnittelualueelta oli rekisteriportaalin tiedossa mainittu 7 muinaisjäännöstä, jotka on määritelty pronssikautisiksi hautaröykkiöiksi. Niiden lisäksi raportin kohde 8 **Lappfjärd-Åbackberget 2** oli määritelty todennäköisesti luonnonmuodostumaksi ja kohde 18 **Rusmossen 3** mahdolliseksi röykkiöksi.

Rekisteriin merkittyjen kohteiden lisäksi vuosien 2010 tai 2014 raporteissa on mainittu 5 muinaisjäännökseksi luokiteltua kohdetta, jotka huomioitiin tässä selvityksessä.

Lähtötilanne ennen inventointia, tunnetut kohteet rekisteriportaalin mukaan ja suunnittelualueen likimääräinen rajaus. Taustakartat Mml 9/2020.

2.1. Tutkimushistoria

Närpiön koko kuntaa koskeva muinaisjäännösinventointi on tehty vuonna 1977 (Markku Torvinen, Museovirasto). Sen jälkeen seuraava kattavampi inventointi tehtiin vasta vuonna 2006 liittyen Kristiinankaupungin "Ajan jälkiä muuttuvassa maisemassa" -kehittämishankkeeseen (Vesa Laulumaa, Museovirasto).

Dagsmarkin tuulivoimapuiston alueella on tehty inventointi vuonna 2014 ja alueen pohjoisreunalla ja keski-osassa kulkeva voimajohtolinja inventoitiin vuonna 2010 (Mikroliitti Oy, Timo Jussila ja Timo Sepänmaa). Alueella on lisäksi tehty eri aikoina joitakin yksittäisten kohteiden tarkastuksia.

2.2. Menetelmä

Maastoinventointi perustui esiselvitykseen, alueella ja lähistöllä tehtyjen aiempien arkeologisten selvitysten tuloksiin, etenkin vuoden 2014 tuulivoimapuistoinventointiin, Museoviraston arkeologisista kohteista ylläpitämään digitaaliseen tietokantaan, maaperäkarttoihin, ortokuvaan, korkeusmalliin, korkeusprofiiliin ja laserkeilausaineistoon.

Kirjallisuuden ja pitäjänkartojen sekä muiden netistä löytyvien vanhojen karttojen avulla selvitettiin asutuksen kehitystä ja historialliset elinkeinot. Lähihistorian maankäytön vaikutuksia maisemaan ja mahdollisiin arkeologisiin kohteisiin arvioitiin maastohavainnoinnin lisäksi mm. vanhimpien vuosina 1971 laadittujen peruskarttojen avulla.

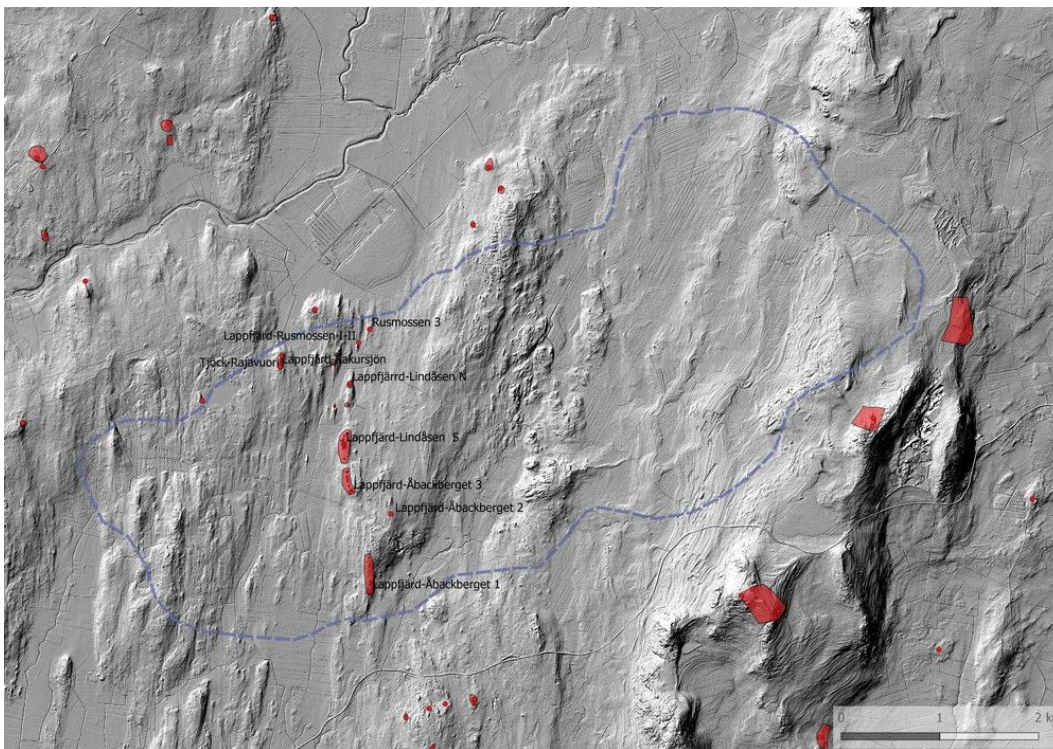
Kenttätöyömenetelmät olivat pintahavainnointi, valokuvaaminen, kairaus käsikairalla ja muutamalla paikalla pienet lapionpistot. Työssä käytettiin EGNOS-yhteensopivaa paikannointia Garmin GPSmap 62s, QuantumGis-paikkatieto-ohjelmaa ja GrassGis 7.0-ohjelmaa Lidar pistepilviaineiston käsittelyyn ja terrain-analyysiin.

Maastossa tarkastettiin voimalapaikat maastosta riippuen vähintään 200-400 metrin säteellä ja nykyiset tie-linjat n. 50-100 metrin leveydeltä. Alue on pääosin talousmetsää ja monin paikoin voimakkaasti muokattua, minkä vuoksi kohteiden saavuttaminen oli maaston epätasaisuuden ja tiheän nuoren puuston takia paikoin hankalaa ja näkyvyys huono.

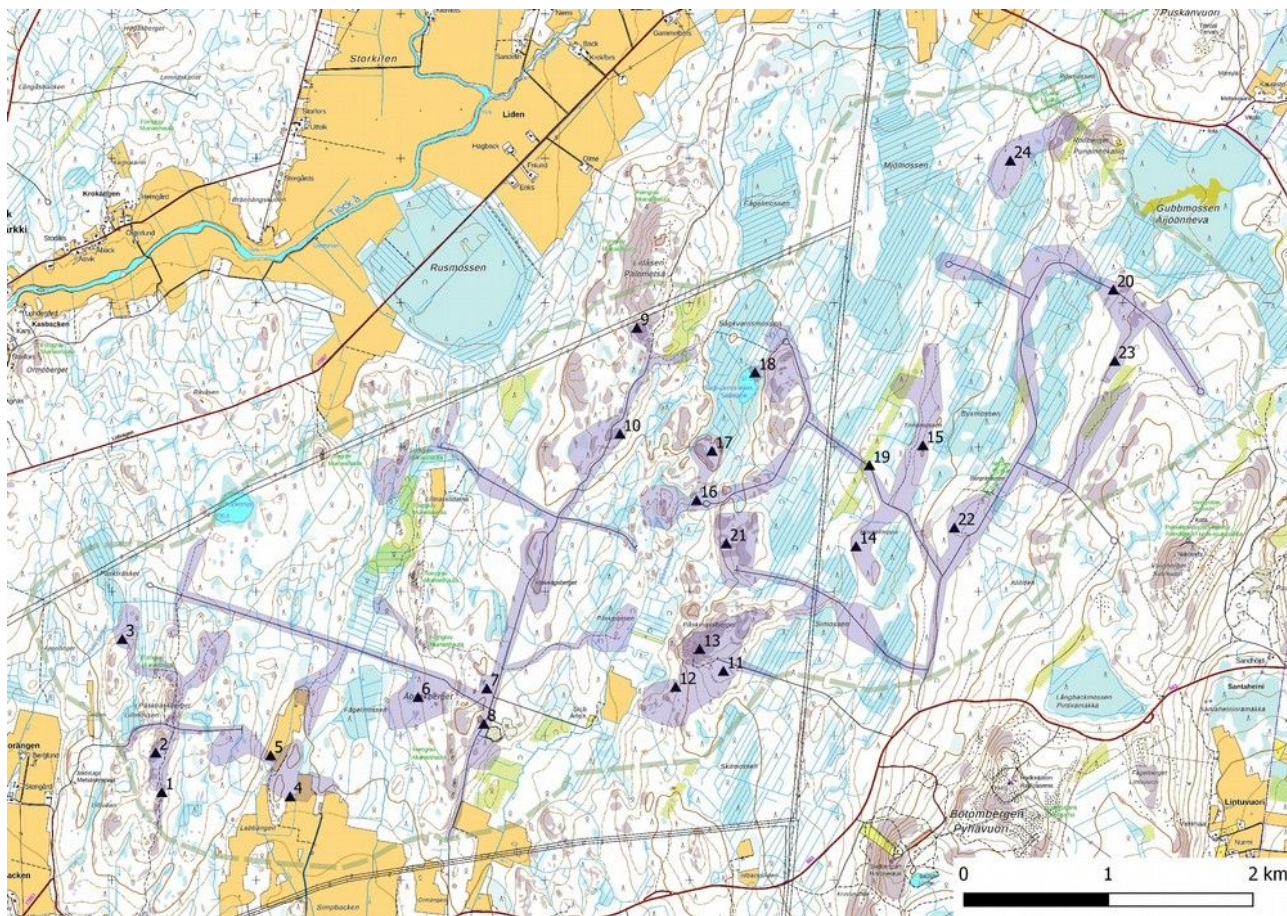
Vuosina 2010 ja 2014 inventoiduista kohteista tarkastettiin ensisijaisesti ne kohteet, joiden tietoja ei ollut rekisteriportaalissa, ja ne kohteet, joiden luonne oli avoin.

3. Maisema, topografia ja geologia

Hankealue sijaitsee Tjock ån ja Lappfjärds ån välissä metsäalueella, itäpuolella on Karijoen keskusta. Maa-perä on enimmäkseen moreenia ja kallioista, itäosassa on laajemmin ojitettuja rämeitä. Hienojakoista maa-perää esiintyy vain lounaisosassa, missä on tasaisia peltoja, ja idässä Gubbmossenin eteläpuolella. Korkeuseroja esiintyy lähinnä kallioilla, kankaat ovat loivapiirteisiä. Alue on nykyään miltei kokonaan talousmet-säkäytössä. Suurempia vesistöjä ei esiinny, luoteisreunalla on Kackorsjön ja keskivaiheilla Sångkvarnsträsket, jotka ovat suorantaisia lampia. Labbängenistä ja Sångkvarnsträsketistä etelään virtaavasta purosta on säilynyt pieniä osia alkuperäisinä. Niiden varsille on merkitty vanhoille peruskartoille peltoja, jotka ovat nykyisin suu-rimmaksi osaksi metsittyneet.

Inventointialue ja arkeologiset kohteet vasten vinovalovarjoste 2 m DEM. Tausta-aineistot Mml 9/2020. Tunnetut arkeologiset kohteet rekisteriportaaliin mukaan.

Vuonna 2020 inventoidut alueet ja valokuvauspaikat 1-24. Taustakartat Mml 8/2020.

1. Kallioita Påskträskbergetin eteläpuolella.

2. Metsätie Påskträskbergetin eteläpuolella.

3. Voimalapaikka pohjoiseen.

4. Labbängen, peltoalue voimalapaikan vaikutusalueella.

5. Labbängen, pelto voimalapaikan eteläpuolella.

6. Åbackberget, voimalapaikka lounaaseen.

7. Raivattu voimajohtolinja itään.

8. Laaja soramonttu voimalapaikan pohjoispuolella.

9. Lidåsenin kallioista maastoa luoteeseen.

10. Matalaa kallioista maastoa, Penikin metsätien varrella

11. Moderneja kiviasetelmia, Pääskmossbergetin kaakkoispuolella

12. Voimalapaikka lounaaseen.

13. Pääskmossbergetiltä länteen.

14. Housutorpan hiekkakankaita kaakkoon.

15. Trindmossenilla esiintyy hiekka-alueita,.

16. Påskmossdiket virtaa Sahajärvestä etelään.

17. Sahajärven lounaispuolisia kallioita,.

18. Sägkvarnsträsket lounaaseen.

19. Housutorpan pohjoispuolella esiintyy hiekka-kankaita.

20. Metsätie Äijöönnevan eteläpuolella.

21. Kallioista maastoa voimalapaikan pohjoispuolella.

22. Hiekkakangas Storgräsbottenin eteläpuolella.

23. Tasaista kalliomaastoa voimalapaikan pohjoispuolella.

24. Voimalapaikka Punaisenkallion lounaispuolella.

4. Alueen maankäytön historiaa

Alueen sijaintikorkeus n. 12,5-105 m mpy vastaa merenrantavaiheita noin 1500-8000 vuotta sitten rautakaudelta kivikauden mesoliittisen jakson loppupuolelle. Suunnittelualueen keskiosassa on merkittävä pronssikautisten röykkiöiden keskittymä korkeudelle n. 30-37,50 m mpy, jakson asuinpaikkoja ei ole tiedossa. Hie-
man idempää, kivikauden loppupuolen muinaisrantatasolta, Påskmossbergetin itäpuolelta on löytynyt yksi mahdollinen pyyntikuoppa. Ylemmiltä rantatasoilta ei ole tiedossa lainkaan kohteita, mitä selittää ainakin topografia ja maaperä – alueella ei esiinny mm. pyyntileireille sopivia rakkoja, hiekkaa olevaa maaperää esiin-
tyy laajemmin vain alueen itäosassa Gubbmossenin eteläpuolella, hiekka-alueita havaittiin myös Housutor-
pan ympäristössä ja Påskmossbergetin itäpuolella. Lähimmät kivikautiset asuinpaikoiksi luokitellut kohteet ovat n. 250 m kaakkoon Äijöönkangas ja n. 2,5 km etelään Lappfjärd-Storliden/Isokorpi, molemmista on ha-
vaittu kvartseja. Susiluolan paleoliittinen luola sijaitsee hankealueen kaakkoispuolella n. 550 metrin etäisyy-
dellä.

Kohdealue sijaitsee historiallisten kylien välissä metsämaastossa; pohjoispuolella sijaitsee Tjöck ån varrella Tjöckin kylä ja lounaispuolella Lappfjärdin kylä, niiden asutus on osa Pohjanmaan vanhaa jokivarsiasutusta, minne varhaisin historiallinen asutus on syntynyt jo keskiajalla. Karijoen lähteistä tunnettu asutus on syntynyt

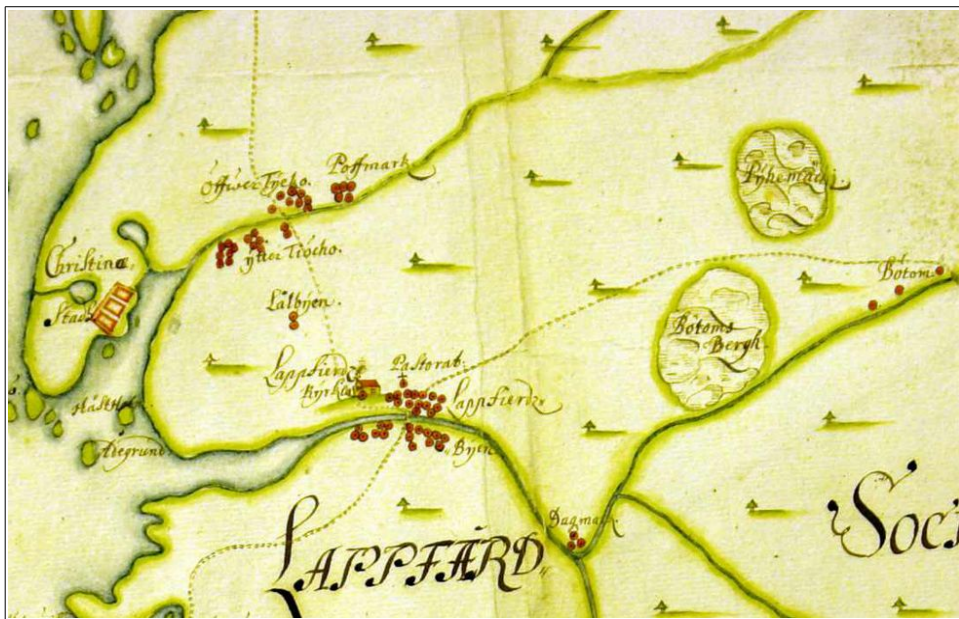

1500-luvulla, mutta siellä asutus voimistui kuitenkin vasta 1700-luvulla. Pohjanmaan rantatie kulkee hanke-alueen länsipuolella osin nykyisillä kyläteillä.

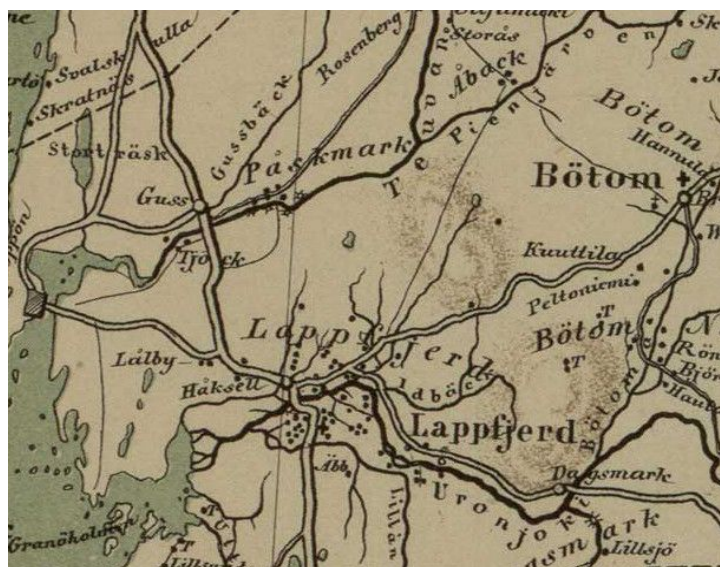
Ainoa asutus hankealueella on ollut tiettävästi Housutorpan 1800-luvun torppa-asutus, muuten alue on ollut lähes kokonaan asumaton nykypäivään saakka, tilapäiseen asutukseen liittyviä kohteita voivat olla tervanvalmistuspaikkojen tervapirtit ja myöhemmät metsäkämpät.

Labbängenin ja Sägkvarnsträsketistä etelään laskevan puron tai pienen joen rannat on hyödynnetty luonnonniittyinä, ne on merkitty 1800-luvun pitäjänkartoille. Vanhan maatalouden aikana hankealueen reunamia on mahdollisesti käytetty myös laiduntamiseen. Alueen läpi johtava Tjock ån ja Lappfjärds ån yhdistävä nykyisen Penik skogsvägenin kohdalla kulkenut tie on merkitty joillekin 1800-luvun loppupuolen kartoille.

Tjockin kylässä käytiin 11.8.1808 yksi Suomen sodan taistelu, joukot olivat keskittyneet kylän keskustan alueelle joen molemmille puolille.

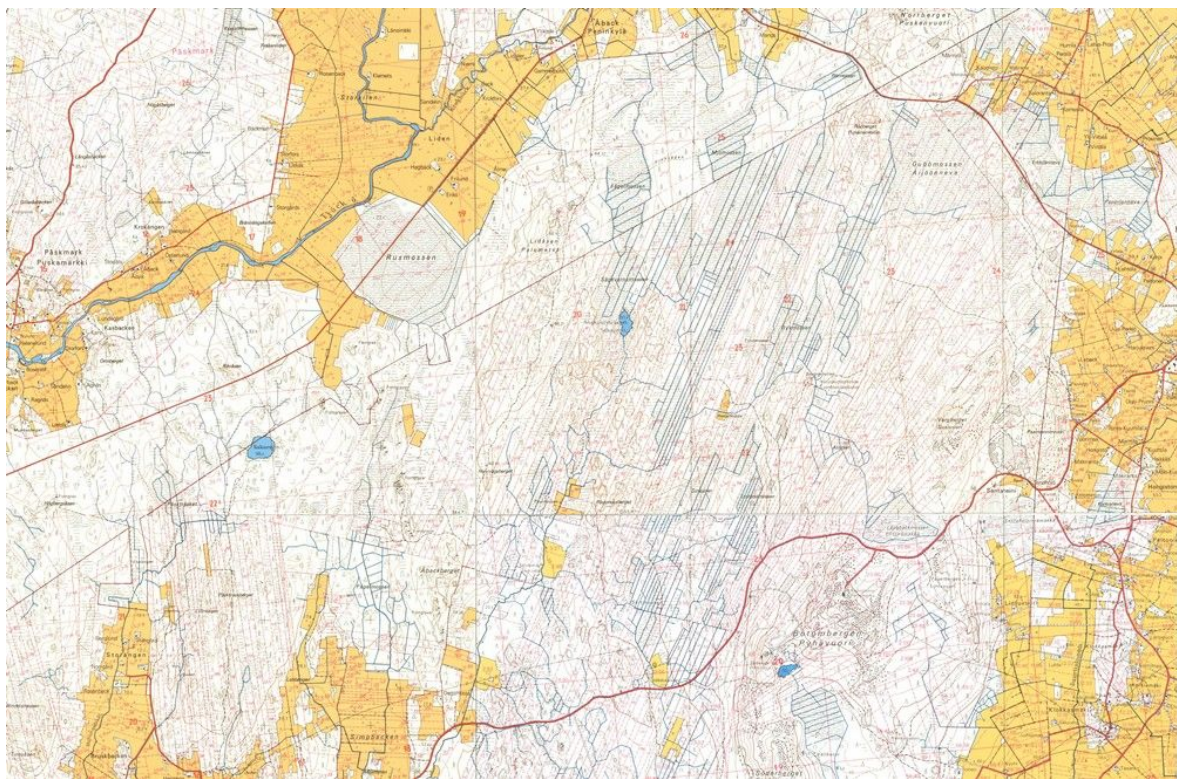
Kristiinankaupungin, Läväärtin ja Karijoen seutua vuoden 1679 kartalla. Tjockin ja Lappfjärdin kyliin on merkitty kymmeniä taloja. Tärkeimmät kulkuväylät Pohjanmaan rantatie ja tie sisämaahan on merkitty kartalle. Kartta: Vanha kartta, <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-201007052258>

Ote vuoden 1886 Gyldeénin kartasta, alueelle on merkitty Kackorsjön, Sägkvarnsträsket ja Labbängen, joka oli tuolloin isompi virta. Tjock ån- ja Lappfjärds ån jokilaaksot yhdistävä tie on myös merkitty kartalle. Ainoa merkintä asutuksesta kohdealueella on Housutorppa. Vanhakartta: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-200806175490>.

Ote 1800-luvun puolivälissä laaditusta pitäjänkartasta, johon on merkitty hankealueelle Housutorpan asutus. Kartta, Arkistolaitoksen digitaaliarkisto: <http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=550616>

Kohde- ja lähialueita vuoden 1971 peruskartoilla. Kartat: Maanmittauslaitos
<http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

5. Tulokset

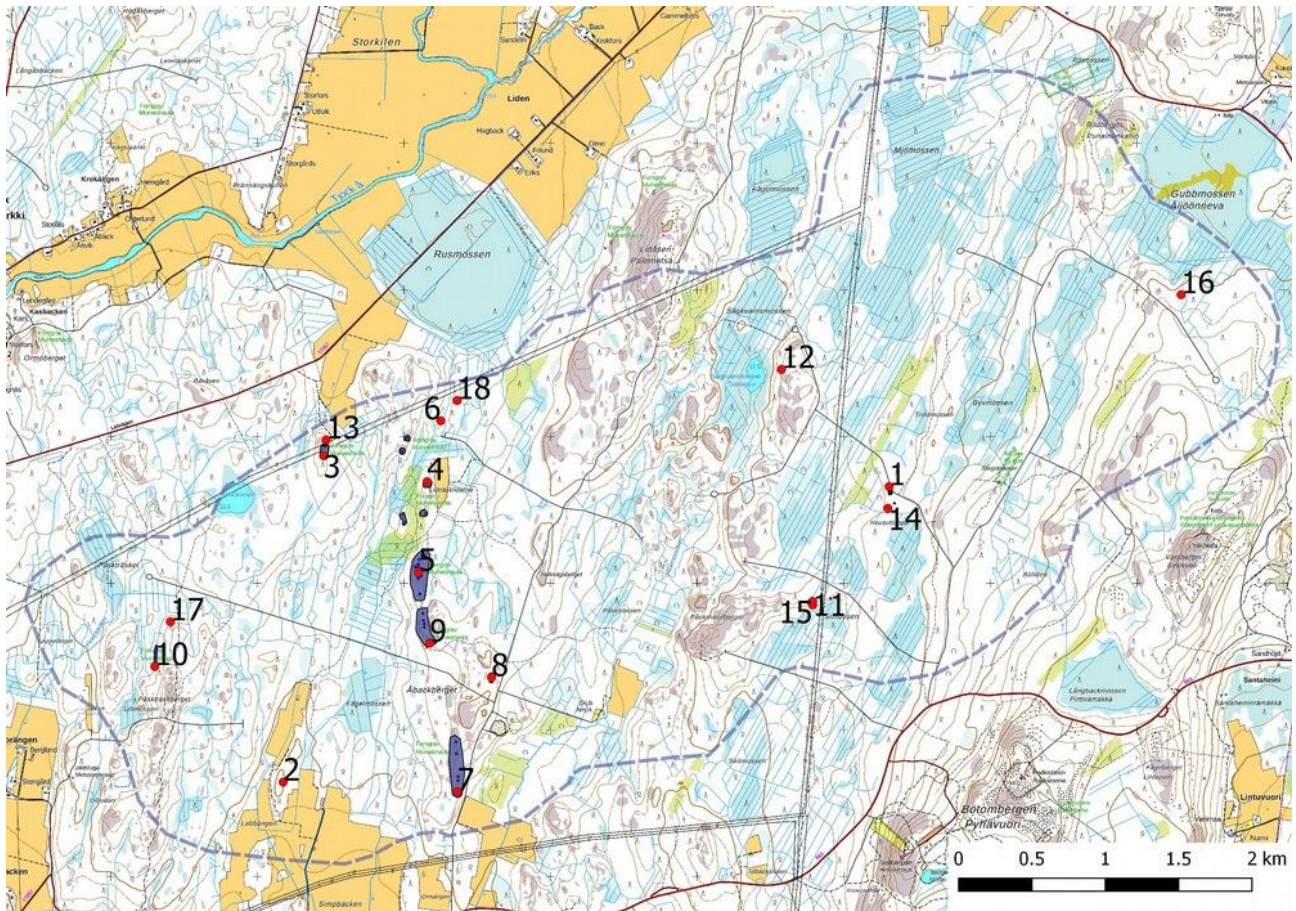
Vuoden 2020 täydennysinventoinnissa kartoitettiin yksi uusi muinaisjäännös 12 **Sågkvarnsmossen**, missä on historialliselta ajalta peräisin oleva uuni, nk. ryssänuuni. Lisäksi löytyi 1 muu kulttuuriperintökohde, joka on 14 **Housutorppa 2**, 1800-luvun torpan paikkaan liittyvät kaksi kellarin jäännöstä ja ilmeisesti kolmas rakennuksen perustus. Entuudestaan tunnetusta kohteesta 11 **Simossen** löytyi 1 uusi mahdollinen pyyntikuoppa ja 3 muuta kuoppajäännöstä sekä läheisyydestä lähihistoriaan ajoittuva peltoaita, **Russmossen 3** tulkittiin luonnonmuodostumaksi ja kohteen **Lappfjärd-Åbackberget 2** kaksi röykkiötä esihistoriallisiksi röykkiöiksi. Inventoinnin pohjana olleessa layoutissa yksi voimalapaikka sijaitsee alle 100 metrin etäisyydellä kohteista Housutorppa 1 ja Housutorppa 2, muut voimalapaikat sijaitsevat lähimmistä arkeologisista kohteista vähintään lähes 200 metrin etäisyydellä.

25.11.2020

Jaana Itäpalo

Jaana Itäpalo

6. Yleiskartta

Raportin kohteet 1-18 (kohderajaukset sinisenä).

7. Kohdeluettelo

Kohde	sivu	tyyppi/ tyypin tarkenne	ajoitus	lkm.	status
1 Housutorppa	11	Työ- ja valmistuspaikat/tervahaudat	historiallinen	2	MJ
2 Labbängen	12	Kivirakenteet/kiviaidat	historiallinen	1	MJ
3 Lappfjärd-Kakursjön	13	Hautapaikat/hautaröykkiöt	pronssikausi	2	MJ
4 Lappfjärd-Lindåsen N	14	Hautapaikat/hautaröykkiöt	pronssikausi	5	MJ
5 Lappfjärd-Lindåsen S	15	Hautapaikat/hautaröykkiöt	pronssikausi	> 10	MJ
6 Lappfjärd-Rusmossen I-II		Hautapaikat/hautaröykkiöt	pronssikausi	3	MJ
7 Lappfjärd-Åbackberget 1		Hautapaikat/hautaröykkiöt	pronssikausi	5	MJ
8 Lappfjärd-Åbackberget 2		Hautapaikat/hautaröykkiöt	pronssikausi	2	MJ
9 Lappfjärd-Åbackberget 3		Hautapaikat/hautaröykkiöt	pronssikausi	8	MJ
10 Påskträskberget		Röykkiöt	historiallinen	5	MJ
11 Simossen		Työ- ja valmistuspaikat/pyyntikuopat	ajoittamaton	2	MJ
12 Sågkvarnsmossen		Kivirakenteet/uunit	uusi aika	1	MJ
13 Tjock-Rajavuori		Kivirakenteet/röykkiöt	pronssikausi	1	MJ
14 Housutorppa 2		Asuinpaikat/torpat/kellarit	uusin aika	2	K
15 Simossen 2		Kivirakenteet/peltoaidat	moderni	1	m
16 Gubbmossen S		Maakuopat	moderni	2	m
17 Påskträsket SE		Röykkiöt	ajoittamaton	1	MJ ?
18 Rusmossen 3		Luontainen kivikko	-	1	m

Status: MJ muinaisjäänös, K muu kulttuuriperintökohde, m muu kohde.

8. Kohdetiedot

1. Housutorppa

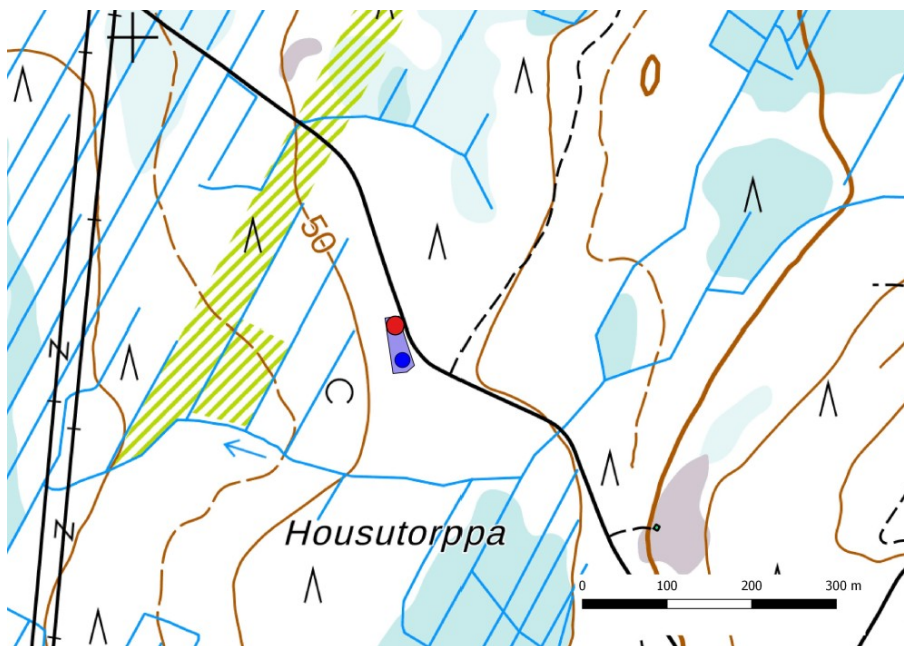
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	N3412L
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	1232 12
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6919658 I: 221310 P: 6919618 I: 221318
Tyypin tarkenne	tervahaudat	N2000	n. 52,50 m
Lukumäärä	2	laajuus	
Ajoitus yleinen	historiallinen	Koordinaattiselite	Pohjoisempi tervahauta
Ajoitustarkenne		Etäisyystieto	n. 13,3 km Kristiinankaupungin keskustasta itään
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Aiemmat tutkimukset	2014 Timo Jussila ja Timo Sepänmaa inventointi	Aiemmat löydöt	-

Maastotiedot: Pyhävuoren pohjoispuolella Vahlin metsätieltä luoteeseen johtavan nimeämättömän metsätien varrella, tien länsipuolella. Alueella kasvaa kuusivaltaista metsää.

Kuvaus: Vuoden 2014 inventoinnissa paikalta kartoitettiin 11 ja 10 m halkaisijoiltaan olevat tervahaudat.

2020: Kohde oli ennallaan. Pohjoisempi tervahauta sijaitsee ihan tien vieressä, ja sen itäreuna on hieman leikkautunut tien teossa. Tervahautojen eteläpuolella on sijainnut 1800-luvulla torppa, mihin tervahaudat todennäköisimmin voidaan liittää.

Ehdotus suojavyöhykkeeksi: aiemman rajauksen mukaan. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee n. 80 m kaakkoon, sijoitussuunnitelman toteutuessa hankkeella olisi vaikutusta kohteeseen.

Housutorppa.

2. Labbängen

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	N3411L
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	1232 08
Tyyppi	Kivirakenteet	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6917643 I: 217176
Tyypin tarkenne	kiviaidat	N2000	n. 20 m
Lukumäärä	1	laajuus	
Ajoitus yleinen	historiallinen	Koordinaattiselite	Aidan pohjoisosassa
Ajoitustarkenne		Etäisyystieto	n. 8,5 km Kristiinankaupungin keskustasta itään
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Aiemmat tutkimukset	2014 Timo Jussila ja Timo Sepänmaa inventointi	Aiemmat löydöt	-

Maastotiedot: Kullenin pohjoispuolella pieni kivikkoinen mäki peltojen välissä, mäen itärinne. Mäellä kasvaa varttunutta kuusikkoa.

Kuvaus: 2014: Paikalla on n. 18 m pitkä kiviaitamainen röykkiö maapohjalla. Kivikkoinen metsä, joka laskee loivasti suometsään - harjanteen itärinne ja sen yläosassa. Vaikuttaisi olevan varhaisrautakautinen valliröykkiö. Röykkiön päät: N 6917649 E 217175 - N 6917627 E 217177.

Lähistöllä ei mitään viljelyn merkkejä tai muita ihmistoiminnan (kuin modernin metsänhoidon) merkkejä. Kivaidaksi kiviraunio olisi varsin oudossa paikassa.

2020: Kohde oli ennallaan. Pituudeksi mitattiin yli 30 m. Kohde tulkittiin historiallisen ajan kiviaidaksi, joka voi liittyä vanhaan viljelyyn; peltoja on hallan takia raivattu kivikkoisillekin mäille. Vastaavanlaiset aidat eivät ole harvinaisia. Joskus aidat ovat voineet olla sekundaarisesti myös rajana. Pitäjänkartalle on merkitty kaksi torppaa n. 800 m etelään nykyisen voimalinjan paikoille – mahdollisesti kiviaita liittyy tähän asutukseen. Lähistöllä oli myös peltomaata ja niittyjä, Labbängenin varsi oli suureksi osaksi luonnonniittynä. Noin 60 kaakkoon sijaitsee nykyisiä tasaiseen rämeeseen raivattuja peltoja.

Ehdotus suojavyöhykkeeksi: rajauksen mukaan. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee n. 250 itään, sijoitus suunnitelman toteutuessa hankkeella ei olisi vaikutusta kohteeseen.

Aidan eteläpäättä kuvattuna pohjoiseen.

Aidan pohjoispäättä kuvattuna etelään.

Labbängen rajaus, kiviaita viivana, kohdekoordinaatit ympyränä.

3. Lappfjärd-Kakursjön

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	409010005	TM35-lehtijako	N3412L
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	1232 09
Tyyppi	Hautapaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6919868 I: 217452 P: 6919938 I: 217463
Tyypin tarkenne	hautaröykkiöt	N2000	n. 37,50-40 m
Lukumäärä	2	laajuus	
Ajoitus yleinen	pronssikausi	Koordinaattiselite	Aiempi tieto
Ajoitustarkenne		Etäisyystieto	n. 9,3 km Kristiinankaupungin keskustasta itäkoilliseen
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Ei tarkastettu
Aiemmat tutkimukset	1967, tarkastus, 1977 Anja Torvinen, inventointi 2010 Timo Jussila ja Timo Sepänmaa inventointi	Aiemmat löydöt	-

Maastotiedot: Noin 550-580 m Kackorsjönistä koilliseen voimajohtolinjan alla ja sen eteläpuolella.

Kuvaus: Muinaisjäännösrekisteri: Röykkiöt sijaitsevat etelä – pohjois –suuntaisella kallioisella harjanteella Lapväärtin ja Tiukan kylien rajalla.

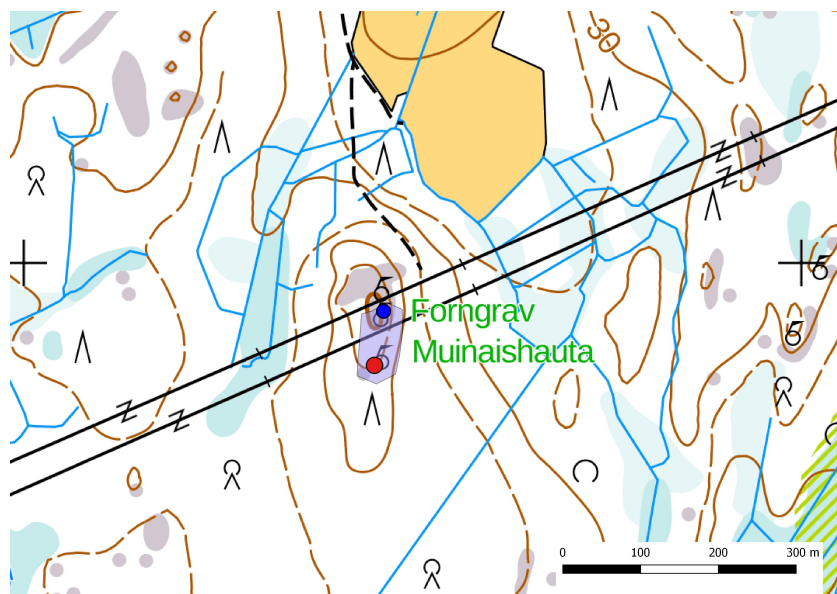
Röykkiö 1 on koottu maapohjalle, se on kooltaan n. 5x5x1 m. Röykkiö 2 on em. 42 pohjoiseen. Se on koottu vierinkivistä ja muodoltaan kranssimainen. Koko on 9x8x1,3 m. Röykkiön keskusta on pengottu 2x1,5 m suu-ruiselta alalta.

HUOM! Samaan kohteeseen liittyy myös Tiukan puolella oleva yksi röykkiö, joka on kuitenkin Tiukan inventoinnin perusteella omana kohteena muinaisjäännösrekisterissä, kohde 847010018 Tjock-Rajavuori. Kyseisen röykkiön on mainittu Torvisen inventointikertomuksessa röykkiönä nro 3.
2010: Röykkiöt ehjinä ja ennallaan verrattuna Torvisen kuvaukseen.

2020: Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee n. 450 kaakkoon, sijoitussuunnitelman toteutuessa hankkeella ei olisi vaikutusta kohteeseen.

Ehdotus suojavyöhykkeeksi: aiemman rajauksen mukaan.

Lappfjärd-Kakursjön.

4. Lappfjärd-Lindåsen N

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	409010003	TM35-lehtijako	N3412L
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	1232 09
Tyyppi	Hautapaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6919692 I: 218159
Tyypin tarkenne	hautaröykkiöt	N2000	n. 27-31 m
Lukumäärä	5	laajuus	
Ajoitus yleinen	pronssikausi	Koordinaattiselite	Aiempi tieto
Ajoitustarkenne		Etäisyystieto	n. 10 km Kristiinankaupungin keskustasta itään
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Ei tarkastettu
Aiemmat tutkimukset	1977 Markku Torvinen, inventointi 2014 Timo Jussila ja Timo Sepänmaa inventointi	Aiemmat löydöt	-

Alakohteet, koordinaatit

Tyyppi, C,50	x,N,11,3	y,N,11,3
hautaröykkiö	218003,000	6919463,000
hautaröykkiö	218014,000	6919414,000
hautaröykkiö	218164,000	6919676,000
hautaröykkiö	218147,000	6919473,000
hautaröykkiö	218008,000	6919413,000

Maastotiedot: Tjock ån ja Russmossenin eteläpuolella asumattomassa metsämaastossa. Kohteen itäpuolella on pieni peltoalue.

Kuvaus:

Muinaisjäännösrekisteri: Kaksi rökkiöryhmää mäkiharjanteilla. Eteläisemmässä ryhmässä 2 rökkiötä Lillträsklidarna nimisen N-E suuntaisen 250 m pitkän harjanteen päissä. Pohjoisemmassa ryhmässä kolme rökkiötä. Pohjoisemman ryhmän rökkiöt 1 ja 2 kooltaan noin 5x6x1 m, rökkiö 3 on koottu kallionkoloon. Eteläisemmän ryhmän molemmat rökkiöt on kasattu kallionkoloon.

2014: Kaksi rökkiötä (1-2) Lillträsklidarna nimisen N-E suuntaisen 250 m pitkän harjanteen päissä. Kolme (3-5) rökkiötä em. harjanteen eteläpäästä n. 100 m länteen sijaitsevalla matalalla ja pienemmällä harjanteella. Rökkiöt kalliopohjalla, korkeustasoilla 31 ja 27 m

2020: Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee pohjoisimmasta rökkiöstä n. 240 länteen, sijoitussuunnitelman toteutuessa hankkeella ei olisi vaikutusta kohteeseen.

Ehdotus suojavyöhykkeeksi: aiemman rajauksen mukaan.

Lappfjärd-Lindåsen N.

5. Lappfjärd-Lindåsen S

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	409010002	TM35-lehtijako	N3412L
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	1232 09
Tyyppi	Hautapaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6919074 I: 218101
Tyypin tarkenne	hautarökkiöt	N2000	n. 30-35 m
Lukumäärä	10	laajuus	
Ajoitus yleinen	pronssikausi	Koordinaattiselite	Aiempi tieto
Ajoitustarkenne		Etäisyystieto	n. 10 km Kristiinankaupungin keskustasta itään
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Ei tarkastettu

Aiemmat tutkimukset	1967 Ari Siiriäinen, tarkastus 1977 Markku Torvinen, inventointi 2014 Timo Jussila ja Timo Sepänmaa inventointi 2020 Teija Tiitinen, tarkastus	Aiemmat löydöt	-
---------------------	---	----------------	---

Alakohteet, koordinaatit

tyyppi,C,50	x,N,11,3	y,N,11,3	hautaröykkiöt	218099,000	6919128,000
hautaröykkiöt	218101,000	6919042,000		218133,000	6919186,000
	218099,000	6919087,000		218110,000	6918926,000
	218078,000	6919112,000		218098,000	6919033,000
	218147,000	6919184,000		218114,000	6919075,000
	218119,000	6919049,000		218098,000	6919108,000
	218106,000	6919162,000			

Maastotiedot: Tjock ån ja Russmossenin eteläpuolella asumattomassa metsämaastossa etelä-pohjoissuuntaisella kalliomäellä.

Kuvaus:

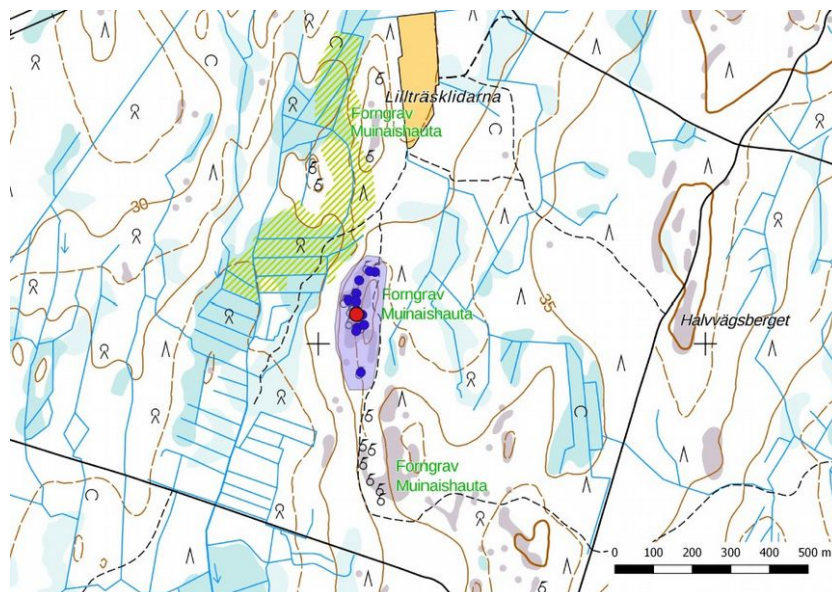
Muinaisjäännösrekisteri: Kohde sijaitsee noin 1,2 km etelään Tiukan kylän rajasta, Kakusjön järvi on noin 1,3 km kaakkoon. Paikka on kalliainen ja kasvaa kituliasta männikköä ja harvaa koivikkoa, maasto viettää lounaaseen ja länteen. Aluskasvillisuus on kanervaa ja jäkälää.

Röykkiöitä on 10 kpl ja ne on ladottu kallionpohjalla. Suurin röykkiö on kooltaan 10x10x1,8 m, röykkiöiden keskimääräinen halkaisija on noin 4 m.

2014: V. 2014 röykkiöistä mitattiin GPS-laitteella niiden sijainti - sen arvioitu tarkkuus +-5 m (röykkiön keskusta). Kaikki sijaitsevat kallionpohjalla paitsi pohjoisin moreenimaastossa. Korkeustasoilla 32-35 m mpy.

2020: Kohde on tarkastettu kuluvana vuonna Museoviraston VARK-hankkeessa ja ei havaittu muutoksia aiempiin tietoihin nähden.

Ehdotus suojavyöhykkeeksi: aiemman rajauksen mukaan. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee eteläisimmästä röykkiöstä n. 240 länteen, sijoitussuunnitelman toteutuessa hankkeella ei olisi vaikutusta kohteeseen.

Lappfjärd-Lindåsen S.

6. Lappfjärd-Rusmossen I-II

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	409010004	TM35-lehtijako	N3412L
Laji	Kiinteä muinaisjäänös	Vanha yleislehtijako	1232 09
Tyyppi	Hautapaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6920108 I: 218253
Tyypin tarkenne	hautaröykkiöt	N2000	n. 30 m
Lukumäärä	3	laajuus	
Ajoitus yleinen	pronssikausi	Koordinaattiselite	Aiempi tieto
Ajoitustarkenne		Etäisyystieto	n. 10,5 km Kristiinankau- pungin keskustasta itään
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Aiemmat tutkimukset	1977 Markku Torvinen, in- ventointi 2014 Timo Jussila ja Timo Sepänmaa inventointi	Aiemmat löydöt	-

Alakohteet, koordinaatit

tyyppi, C, 50 x, N, 11,3 y, N, 11,3 **Maastotiedot:** Tjock ån ja Rusmossenin eteläpuolella
 hautaröykkiö 218022,695 6919987,630 asumattomassa metsämaastossa. Noin 150-200 metrin
 hautaröykkiö 217987,000 6919898,000 etäisyydellä pohjoispuolella kulkee voimalinja.

Kuvaus:
 Muinaisjäänösrekisteri: Rusmossen I:n röykkiö on koottu
 kalliopohjalle pienehköistä kivistä, koko on n. 6x6x1 m. Rusmossen II:ssa on kaksi röykkiötä. Osittain
 hajotettu röykkiö 1 on kallionpohjalla, koko on n. 6x6x0,5 m. Röykkiö 2 on em. kaltainen, vaikuttaa hieman
 ehyemmältä.

2014: Kolme röykkiötä pienillä kallioisilla kumpareilla. Pohjoisin purolaakson reunamilla, siitä 240 m lounaa-
 seen toinen ja siitä 90 m etelä-lounaaseen kolmas. Röykkiöt kalliopohjilla.

2020: Kohde oli ennallaan. Eteläisimmästä röykkiöstä n. 50 m etelään on epämääräinen röykkiö, joka lienee
 metsäkoneen aiheuttama. Maasto oli vaikeakulkuista hiljattain tehdyn metsäharvennuksen ja maanmuok-
 kauksen seurauksena.

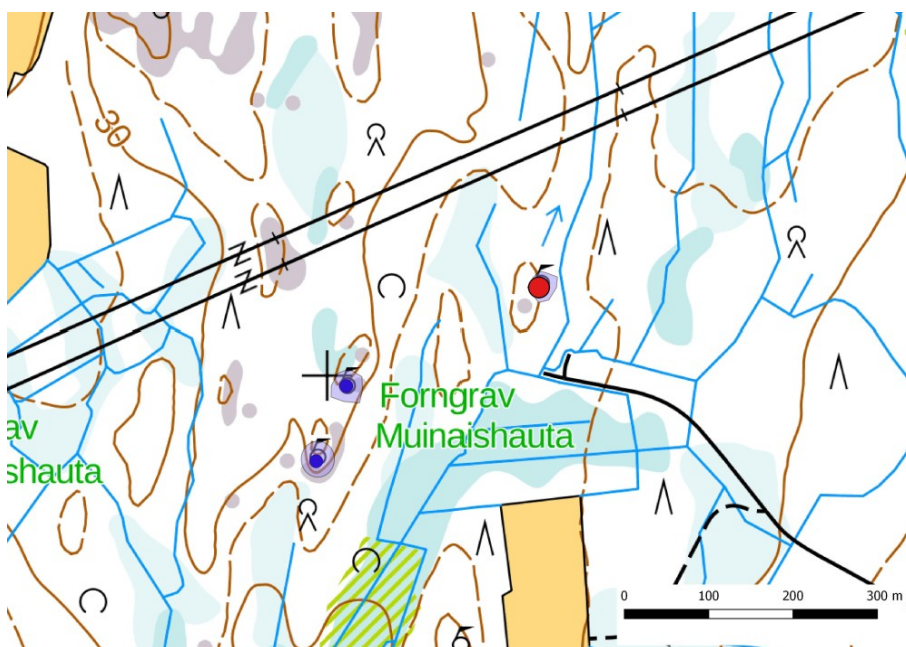
Ehdotus suojavyöhykkeeksi: aiemman rajauksen mukaan. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee eteläi-
 simmästä röykkiöstä n. 180 etelään, sijoitus suunnitelman toteutuessa hankkeella ei olisi vaikutusta kohtee-
 seen.

Pohjoisin röykkiö pohjoiseen.

Eteläisin röykkiö lounaaseen, oikealla metsäkoneen aiheuttama röykkiö edellisestä n. 45 m etelään.

Lappfjärd-Rusmossen I-II.

7. Lappfjärd-Åbackberget 1

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	409010001	TM35-lehtijako	N3411L
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	1232 08
Tyyppi	Hautapaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6917578 I: 218366
Tyyppin tarkenne	hautaröykkiöt	N2000	n. 28-38 m
Lukumäärä	5	laajuus	
Ajoitus yleinen	pronssikausi	Koordinaattiselite	Aiempi tieto

Ajoitustarkenne		Etäisyystieto	n. 9,8 km Kristiinankaupungin keskustasta itään
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Ei tarkastettu
Aiemmat tutkimukset	1977 Markku Torvinen, inventointi 2006 Vesa Laulumaa, inventointi 2014 Timo Jussila ja Timo Sepänmaa inventointi	Aiemmat löydöt	-

Alakohteet, koordinaatit

tyyppi,C,50	x,N,11,3	y,N,11,3
hautaröykkiö	218022,695	6919987,630
hautaröykkiö	217987,000	6919898,000
hautaröykkiö	218252,610	6920107,579

Maastotiedot: Karijoen tieltä pohjoiseen johtavan Penikin metsätien varrella, tien länsipuolella, n. 250 m koilliseen on laaja soranottoalue.

Kuvaus:

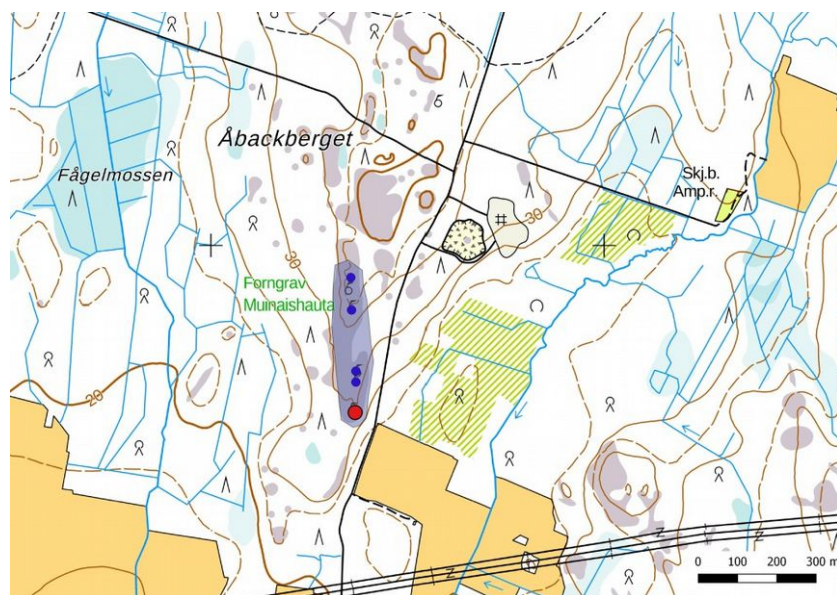
Muinaisjäännösrekisteri: Kohde sijaitsee Kristiinankaupunki-Karijoki tieltä pohjoiseen erkanevan ampumara-dan tien länsipuolella noin 100 m. Maasto on kallioista mäntykangasta, aluskasvillisuus on kanervaa ja jäkälää.

Röykkiö 1 on kooltaan noin 7x7 metriä, korkeus on noin 1 m. Röykkiö on säännöllisen muotoinen ja sen keskellä on pystyssä kivipaasi, ilmeisesti käytetty rajamerkinä (täysin kuin kummeli). Röykkiöstä 1 noin 8 m etelään on pieni halkaisijaltaan noin 2 metrinen röykkiö. Röykkiön 3 koko on noin 13x13x1,5 metriä. Torvisen inventointikertomuksen mukaan röykkiö on tasalakinen, vuoden 2006 inventoinnin yhteydessä havaittiin, että röykkiötä on kaiveltu keskeltä mahdollisesti aivan viime vuosina ja siinä on nyt kuoppa. Röykkiön 4 on jotakuinkin samankokoinen kuin röykkiö 3 ja myös sitä on kaiveltu keskeltä. Kummassakaan röykkiössä ei ollut enää paikallaan Torvisen mainitsemia pystykiviä, röykkiön 3 pystykivi, jossa oli jotain kaiverruksia, makasi röykkiön vieressä. Röykkiö 5 on kooltaan noin 5x5x1 metriä, se on kasattu kallionpyppylälle ja siinä on edelleen pystyssä kapea kivi. Röykkiö 6 on hajotettu täysin muutaman metrin säteelle

2014: V. 2014 Röykkiöt edellä kuvatussa kunnossa ja paikoilla. Kohteen koordinaatti korjattu röykkiöalueen keskelle.

2020: Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee muinaisjäännösalueesta n. 200 m itään, sijoitussuunnitelman toteutuessa hankkeella ei olisi vaikutusta kohteeseen.

Ehdotus suojavyöhykkeeksi: aiemman rajauksen mukaan.

Lappfjärd-Åbackberget 1.

8. Lappfjärd-Åbackberget 2

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	409010061	TM35-lehtijako	N3412L
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	1232 08
Tyyppi	Hautapaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6918357 I: 218598 P: 6918381 I: 218598
Tyypin tarkenne	hautaröykkiöt	N2000	n. 39 m
Lukumäärä	2	laajuus	
Ajoitus yleinen	pronssikausi	Koordinaattiselite	Gps-mittaus, eteläisempi röykkiö
Ajoitustarkenne		Etäisyystieto	n. 10 km Kristiinankaupungin keskustasta itään
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Aiemmat tutkimukset	1977 Markku Torvinen, inventointi 2006 Vesa Laulumaa, inventointi 2014 Timo Jussila ja Timo Sepänmaa inventointi	Aiemmat löydöt	-

Maastotiedot: Karijoen tieltä pohjoiseen johtavan Penikin metsätien varrella, tien länsipuolella, n. 200 m kaakkoon on laaja soranottoalue.

Kuvaus:

Muinaisjäännösrekisteri: Kohde sijaitsee Åbackbergetin kallioalueella Lapväärtti-Karjoki tien pohjoispuolella. Maasto on paikoin moreenipohjaista mäntykangasta, jota täplittävät kallioharjanteet. "Röykkiö" on n. 30 m pitkä ja 1,5 metriä leveä valli, jolla on korkeutta keskimäärin puoli metriä. Todennäköisesti kyseessä on luonnonmuodostuma.

2014: Röykkiö sijaitsee laakean mäen laen itäreunalla. Maaperä alueella on hyvin kivinen, pintamaa mukulikoinen koostuen pääosin 10-20 cm kokoisista, veden pyöristämistä mukulakivistä. Röykkiö on kaksiosainen mutta ne menevät liki yhteen. Eteläisempi on pitkänomainen 2-2,5 m leveä ja n. 10 m pitkä leveten etelän jossa 24 siinä myös matala kraateri. Edellisen pohjoispuolella on soikea matala röykkiö kooltaan n. 7 x 4 m. Mielestämme röykkiöt voisivat olla ihmistekoisia ja esihistoriallisia. Luonnonmuodostuma tulkintaa ei voi kuitenkaan pois sulkea, mutta on vaikea kuvitella miksi juuri tähän olisi kasaantunut (jäiden työntämänä) kaksi näin selvästi rajautuvaa kivikasaa ja muualle lähiympäristöön ei mitään. Ehdotamme paikkaa muinaisjäännökseksi kunnes tarkemmin tutkimuksiin / pohdintoihin voidaan mahdollisesti muuksi osoittaa.

2020: Paikalla olevat röykkiöt ovat selkeästi havaittavissa ja esihistoriallisiksi hautaröykkiöiksi tulkittavia. Toinen on nk. pitkä-röykkiö, joita esiintyy tyypillisesti kivikauden lopun ja varhaispronssikauden muinaisrantatsoilla, myös toinen on tyypillinen jakson keskuskuopallinen röykkiö. Inventoinnin aikana eteläpuolella oli käynnissä voimajohtolinjan uusiminen. Kohde oli ennallaan. Alue on avohakattu ja aurattu.

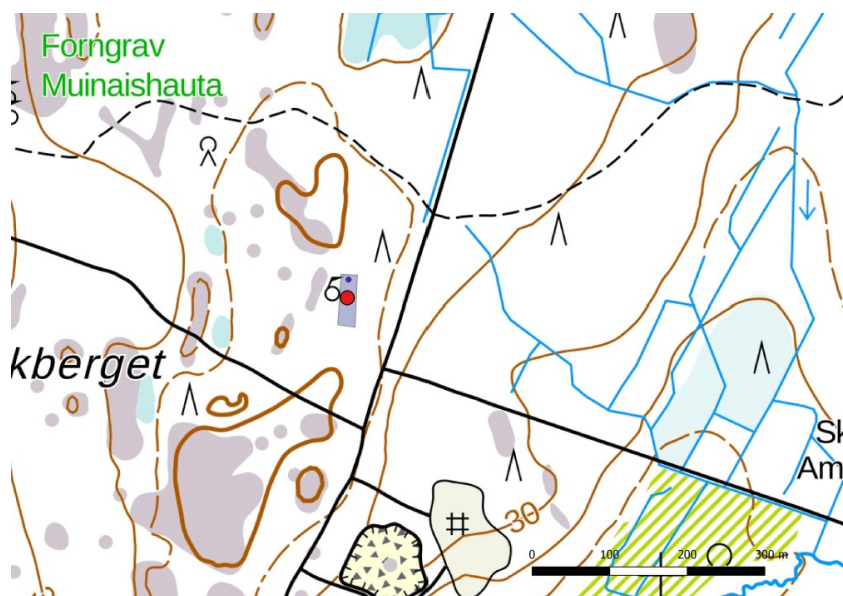
Ehdotus suojavyöhykkeeksi: rajauksen mukaan. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee muinaisjäännösalueesta yli 400 m etelään, sijoitussuunnitelman toteutuessa hankkeella ei olisi vaikutusta kohteeseen.

Pitkäröykkiö kuvattuna pohjoiseen.

Pyöreä röykkiö kuvattuna pohjoiseen.

Lappfjärd-Åbackberget 2.

9. Lappfjärd-Åbackberget 3

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	409010062	TM35-lehtijako	N3412L
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	1232 08, 1232 09
Tyyppi	Hautapaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6918590 I: 218177
Tyypin tarkenne	hautaröykkiöt	N2000	n. 30-37 m
Lukumäärä	8	laajuus	
Ajoitus yleinen	pronssikausi	Koordinaattiselite	Aiempi tieto
Ajoitustarkenne		Etäisyystieto	n. 9,7 km Kristiinankaupungin keskustasta itään
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Ei tarkastettu
Aiemmat tutkimukset	1977 Markku Torvinen, inventointi 2006 Vesa Laulumaa, inventointi 2014 Timo Jussila ja Timo Sepänmaa inventointi 2020 Teija Tiitinen, tarkastus	Aiemmat löydöt	-

Maastotiedot: Kohde sijaitsee Åbackbergetin kallioilla ja maaperältään moreenia olevalla kankaalla.

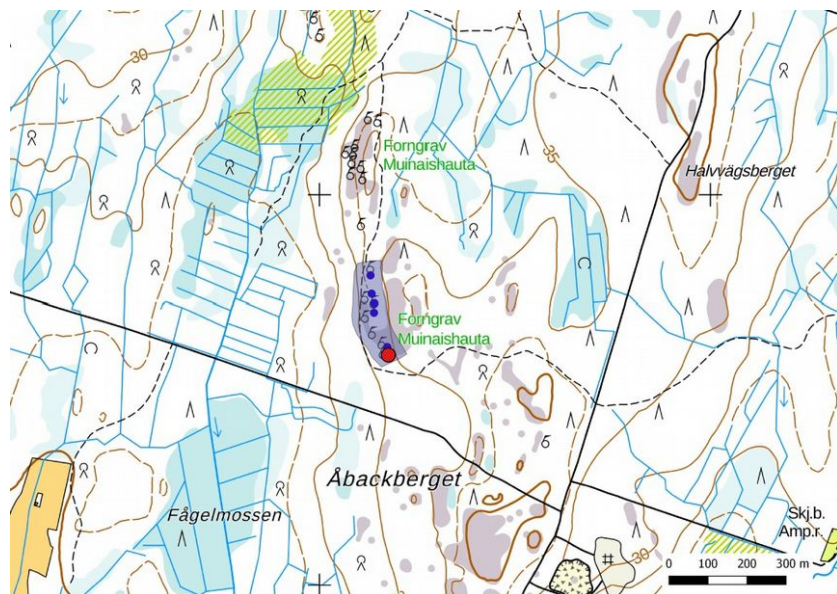
Kuvaus:

Muinaisjäännösrekisteri: Kohteessa on kaikkiaan kahdeksan röykkiötä ketjussa kallioharjanteen länsilaidalla. Röykkiöitten halkaisija on yleensä 6-12 metriin, korkeutta on parhaimmillaan pari metriä. Kyseessä on siis varsin edustava röykkiöryhmä. Röykkiöiden yksityiskohtaisia muistiinpanoja ei rankan sateen vuoksi tehty, samoin kuvia ei ollut mahdollista ottaa. Hyvä kohteen kuvaus on kuitenkin löydettävissä Torvisen inventointikertomuksesta.

2014: Röykkiöt mitattiin GPS-laitteella. Korkeustasot n. 33 m. Kaikki kalliopohjalla.

2020: Kohde on tarkastettu Museoviraston VARK-hankkeessa, kohteen kunnossa ei havaittu muutosta.

Ehdotus suojavyöhykkeeksi: rajauksen mukaan. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee muinaisjäännösalueesta vajaa 300 m luoteeseen, sijoitussuunnitelman toteutuessa hankkeella ei olisi vaikutusta kohteeseen.

Lappfjärd-Åbackberget 3.

10. Påskträskberget

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	N3412L
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	1232 08
Tyyppi	kivirakenteet	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6918431 I: 216300
Tyypin tarkenne	röykkiöt	N2000	n. 25 m
Lukumäärä	5	laajuus	
Ajoitus yleinen	Historiallinen	Koordinaattiselite	Gps-mittaus, eteläisin röykkiö
Ajoitustarkenne		Etäisyystieto	n. 8 km Kristiinankaupungin keskustasta itään
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Aiemmat tutkimukset	2014 Timo Jussila ja Timo Sepänmaa inventointi	Aiemmat löydöt	-

Alakohteet, koordinaatit

x,N,11,3 y,N,11,3

216300,558 6918431,723 tavan metsätien itäpuolella.

216308,378 6918496,271 **Kuvaus:**

216301,762 6918524,937 2014: Paikalla on viisi röykkiötä, joista eteläisin on merkitty peruskartalle. Siitä
216313,890 6918548,091 50 m pohjoiseen on kolmen röykkiön ryhmä ja näistä vajaa 40 m pohjoiseen on
216312,788 6918571,245 vielä yksi röykkiö, joka on tosin hieman epämääräinen, enemmän kivikolta vai-
kuttava - mutta sitäkin syytä ainakin alustavasti pitää mahdollisena röykkiönä.

Kaikki paitsi yksi röykkiö sijaitsee heinittyneellä hakkuuaukolla.

2020: Kohde oli ennallaan, mutta hakkuualueelle oli kasvanut tiheä taimikko. On mahdollista, että kohteen röykkiöt ovat peltoröykkiöitä; röykkiöiden kivet ovat löysästi paikoillaan ja rakenne ei vaikuta esihistoriallisten röykkiöiden tapaan kompaktilta. Niiden sijainti rinteeseen alaosassa tasaisen alueen reunalla olisi sopiva pelto-röykkiöille. Noin 50 m kohteen länsipuolelle on merkitty pelto vuoden 1971 peruskartalle.

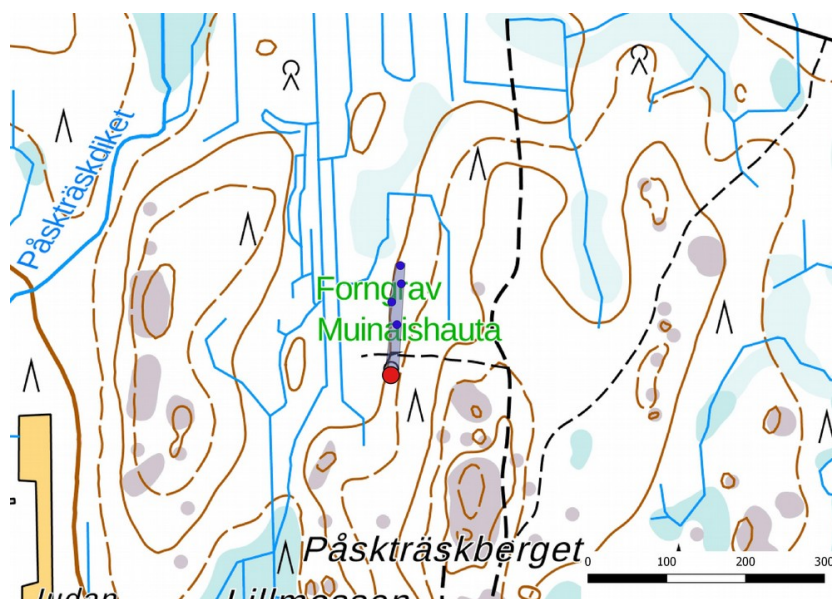
Ehdotus suojavyöhykkeeksi: rajauksen mukaan. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee kohteesta n. 300 m luoteeseen, sijoitussuunnitelman toteutuessa hankkeella ei olisi vaikutusta kohteeseen.

Eteläisin, peruskartalle merkitty röykkiö lounaaseen.

Yksi pohjoisempana, rinteän alaosassa sijaitsevista röykkiöistä, kuva pohjoiseen.

Paskträskberget.

11. Simossen

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	N3412L
Laji	Kiinteä muinaisjäänös	Vanha yleislehtijako	1232 12
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6918851 I: 220789
Tyyppin tarkenne	pyyntikuopat	N2000	n. 47,50 m
Lukumäärä	2	laajuus	
Ajoitus yleinen	ajottamaton	Koordinaattiselite	Gps-mittaus, itäisempi pyynti- kuoppa
Ajoitustarkenne		Etäisyystieto	n. 12,5 km Kristiinankaupun- gin keskustasta itään
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Aiemmat tutkimukset	2014 Timo Jussila ja Timo Sepänmaa inventointi	Aiemmat löydöt	-

Alakohteet, koordinaatit

tyyppi, C, 50 x, N, 11, 3 y, N, 11, 3

kuoppa 220769,613 6918866,001 ja matalalla hiekkaharjanteella, itäpuolella kulkee voimalinja.

pyyntikuoppa 220760,584 6918865,189 **Kuvaus:** 2014: Suppilomainen kuoppa kapealla ja matalalla hiek-

kuoppa 220769,845 6918860,051 kaharjanteella, halkaisija 2,5 m, kuopassa on 6 cm paksu huuhtou-

kuoppa 220911,159 6918894,692 tumiskeros. Mahdollinen pyyntikuoppa.

pyyntikuoppa 220789,392 6918851,414 2020: Paikalla havaittiin entuudestaan tunnetusta kuopasta n. 30

m luoteeseen toinen kuoppa, joka on aiemmin havaitun kuopan

kaltainen, se on loivareunainen, n. 2,5 m halkaisijaltaan ja 50 cm syvä, pohjalla ja reunoilla huuhtoutumisker-

ros, rakenne tulkittiin mahdolliseksi pyyntikuopaksi. Pyyntikuopiksi tulkittujen kuoppien välissä on kaksi pien-

tä hiilikuoppaa ja matala painanne, joiden tarkoitus ei selvinnyt, mahdollisesti hiilikuopat ovat myöhäisempiä.

Harjanteen pohjoisreunalla n. 20 metrin etäisyydellä on n. 10 m pitkä kiviaita, joka liittyy lähihistorian vilje-

lyyn, vuoden 1971 peruskartalle on merkitty viljelemätön pelto noin 40 m koilliseen. Hiekkakangas jatkuu voi-

majohtolinjan itäpuolelle, missä havaittiin muutama epämääräinen kuoppa, jotka nekin lienevät moderneja.

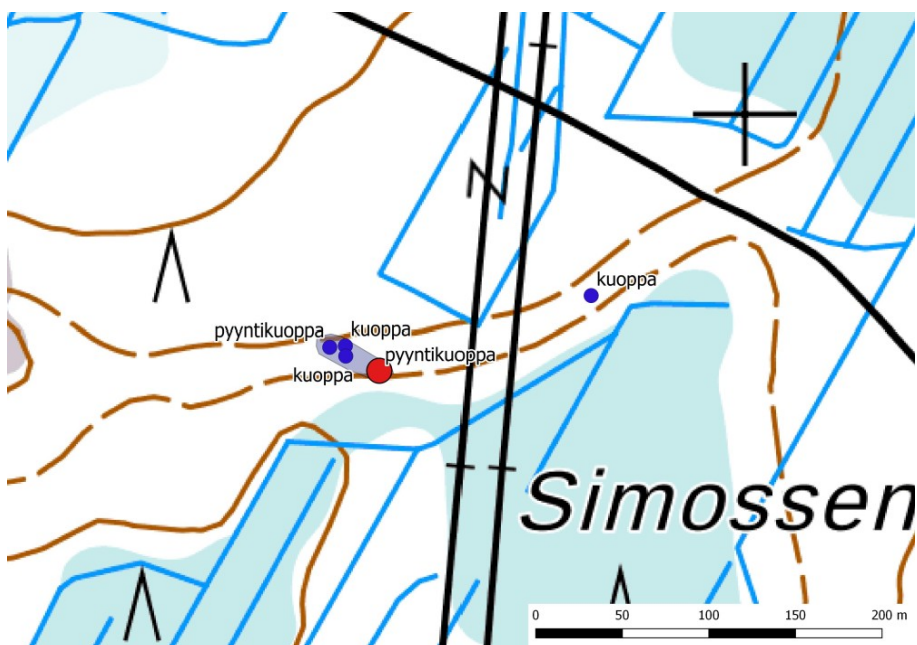
Ehdotus suojavyöhykkeeksi: rajauksen mukaan. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee lähes 400 m itäkaakkoon, sijoitussuunnitelman toteutuessa hankkeella ei olisi vaikutusta kohteeseen.

Itäisempi pyyntikuopaksi tulkittu jäänös luoteeseen.

Läntisempi pyyntikuoppa tulkittu jäännös pohjoiseen. Pyyntikuoppien välissä olevista hiilikuopista toinen.

Simossen, aluerajaus ja havaitut muodostelmat kartalla.

12. Sångkvarnsmossen

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	N3412L
Laji	Kiinteä muinaisjäänös	Vanha yleislehtijako	1232 12
Tyyppi	Kivirakenteet	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6920457 I: 220576
Tyypin tarkenne	Uunit/nk. ryssänuunit	N2000	n. 45 m
Lukumäärä	1	laajuus	
Ajoitus yleinen	historiallinen	Koordinaattiselite	Gps-mittaus
Ajoitustarkenne		Etäisyystieto	n. 12,4 km Kristiinankaupungin keskustasta koilliseen
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Aiemmat tutkimukset		Aiemmat löydöt	-

Maastotiedot: Sångkvarnsträsketin itäpuolella avokalliolla. Kalliolla esiintyy lohkareikkoa ja isoja kiviä. Alueella on tehty avohakkuu, kohteen ympärillä kasvaa harvakseltaan nuoria mäntyjä.

Kuvaus: Paikalla on uunin jäänös, joka sijaitsee avokallion päällä, siihen liittyvä toinen osa on koottu edellisen viereen eteläpuolelle osin kallion päälle ja osin maapohjalle kallion kylkeen.

Kallion päällä oleva uuni on tyypillinen nk. ryssänuuni. Rakenne on romahtanut. Nykyiset mitat ovat n. 1,5 x 1,3 m ja korkeus on n. 50 cm. Se on koottu pääosin särmikkäistä kivistä, keskellä kivet ovat n. 20-40 cm:n kokoisia ja laattamaisia, reunoilla on isoja n. 50-80 cm:n kokoisia kiviä. Toinen osa koostuu n. 1,2 m korkean kallion ja itäpuolella ison maakiven ja sen päälle nostetun irtokiven varaan asetetuista kahdesta n. 1 metrin kokoisesta kivistä, jotka on kiilattu paikoilleen pienemmillä kivillä, rakenteen alle jää n. 1 m korkea "holvi", joka on auki etelään. Rakenteiden kivissä on tulenpidon merkkejä. Kivien pinnalla kasvaa sammalta ja jäkälää.

Nk. ryssänuuneja on rakennettu Ruotsin ja Venäjän armeijoiden ja laivastojen 1700- ja 1800-luvuilla käyttämiin satamapaikkoihin ja sotilasleireihin. Tiukanjoen varrella käytiin yksi Suomen sodan taistelu 11.8.1808. On hyvin mahdollista, että uuni liittyy sodan tapahtumiin.

Ehdotus suojavyöhykkeeksi: rajauksen mukaan. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee n. 300 m pohjoiseen, sijoitussuunnitelman toteutuessa hankkeella ei olisi vaikutusta kohteeseen.

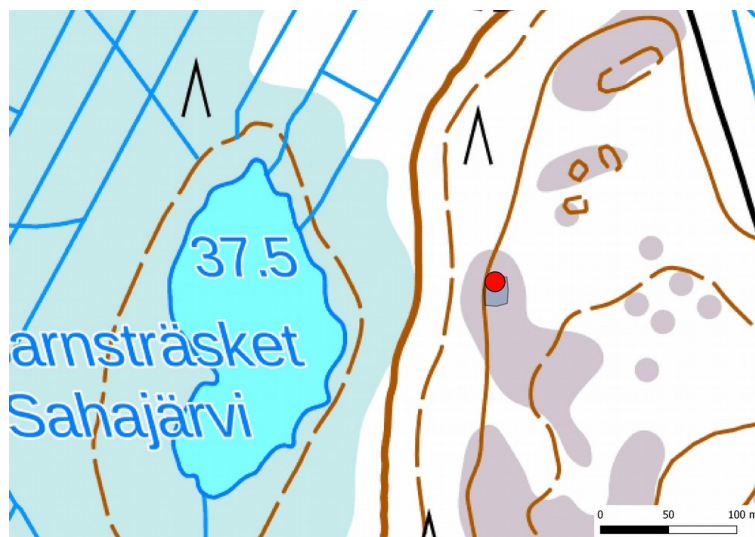
Kohde etelään.

Kohde kuvattuna luoteeseen.

Kohde kuvattuna päältä (myös raportin kannessa).

Sågkvarnsmossen.

13. Tjöck-Rajavuori

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	847010018	TM35-lehtijako	N3412L
Laji	Kiinteä muinaisjäänös	Vanha yleislehtijako	1232 09
Tyyppi	Kivirakenteet	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6919976 I: 217470
Tyypin tarkenne	röykkiö	N2000	n. 40 m
Lukumäärä	1	laajuus	
Ajoitus yleinen	pronssikautinen	Koordinaattiselite	Gps-mittaus
Ajoitustarkenne		Etäisyystieto	n. 9,5 km Kristiinankaupungin keskustasta itäkoilliseen
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Ei tarkastettu
Aiemmat tutkimukset	1975 Anja Torvinen, inventointi 2010 Timo Jussila ja Timo Sepänmaa, inventointi	Aiemmat löydöt	-

Maastotiedot: Tiukan kylästä n. 4,5 km itään ja Kackorsjönistä 600 m koilliseen voimalinjan pohjoispuolella kallioalueella.

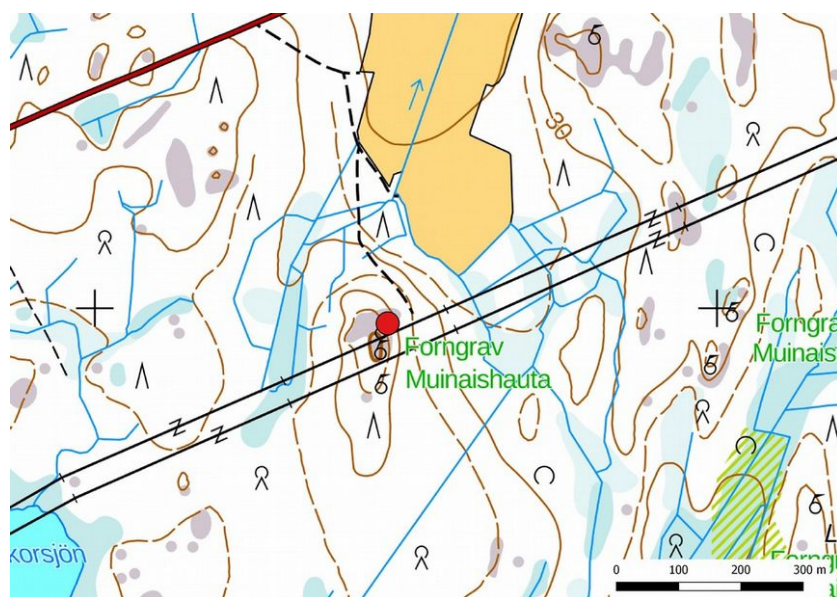
Kuvaus: rekisteriportaali: Kohde sijaitsee kallioharjanteen pohjoisosassa Tiukan ja Lapväärtin kylien rajalla, Kackorsjön lammesta 560 metriä koilliseen. Saman harjanteen eteläosassa on Lapväärtin puolelle sijoittuva kohde Kristiinankaupunki Lappfjärd Kakursjön mj. rek. Nro 409010005.

Kallionkoloon melko kookkaista lohko- ja vierinkivistä kasattu sammalen peittämä röykkiö, halkaisija n. 7m. Röykkiön koillis- ja itälaidassa on kuoppa.

2010: Röykkiö ennallaan mutta se sijaitsee voimajohtolinjan pohjoisreunalla.

2020: ei tarkastettu.

Ehdotus suojavyöhykkeeksi: Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee n. 500 m kaakkoon, sijoitussuunnitelman toteutuessa hankkeella ei olisi vaikutusta kohteeseen.

Tjöck-Rajavuori.

14. Housutorppa 2

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	N3412L
Laji	Muu kulttuuriperintökohde	Vanha yleislehtijako	1232 12
Tyyppi	Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6919509 I: 221302
Tyyppin tarkenne	torpat	N2000	n. 50 m
Lukumäärä	1	laajuus	
Ajoitus yleinen	historiallinen	Koordinaattiselite	Itäisempi kellari
Ajoitustarkenne		Etäisyystieto	n. 13 km Kristiinankaupungin keskustasta itään
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Aiemmat tutkimukset		Aiemmat löydöt	-

Alakohteet, koordinaatit

tyyppi, C, 50 x, N, 11,3 y, N, 11,3

hiilikumpu 221347,567 6919544,682 lin metsätieltä luoteeseen kääntyvän nimeämättömän
kellarin pohja 221302,896 6919509,912 metsäautotien eteläpuolella. Alueella kasvaa sekametsää,
kellarin pohja 221295,746 6919508,494 paikoin varttunutta kuusimetsää. Alueella on entisiä pelloja.
perustus 221297,856 6919524,432

Kuvaus:

Paikalle on merkitty torppa 1800-luvun pitäjänkartalle ja mm. vuoden 1863 Gylénin kartalle. Tästä astutuksesta on säilynyt kaksi vierekkäistä n. 5-6 m halkaisijaltaan olevaa ja n. 1,7 m syvää maakellarin perustusta, niissä on korkeat kivistä ja maasta koostuvat seinävallit, päällä ja reunoilla kasvaa kuusia, enimmillään n. 1 m rungon läpimitaltaan, pintakasvillisuus on mm. sammalta ja apilaa. Kellareista n. 10 m pohjoiseen hieman alempana on n. 6 x 4 m kokoinen rakennuksen perustukseksi tulkittava jäännös, jossa myös erottuu kiviä, lähinnä reunoilla. Pitäjänkartalle asuinrakennus on sijainnut puron eteläpuolella pellon itäreunalla, tällä alueella on runsaasti moderneja maanottokuoppia ja merkkejä torpan perustuksista ei niiden alueelta havaittu. Torpan eteläpuolella virrannut puro vaikuttaa pieneltä osin aika hyvin säilyneen, mutta suurin osa siitä on ruopattu ja uoma suoristettu. Vanhoille kartoille merkityt pellot ovat pääosin metsittyneet, puron eteläpuolella on vielä pieni avoin pelto. Noin 60 m kellareista koilliseen on moderneja maanottokuoppia, ja lisäksi yksi n. 2 m halkaisijaltaan oleva hiilikumpu kohdalla, johon pitäjänkartalle on merkitty pelto. Hiilikummun merkitys ei selvinnyt.

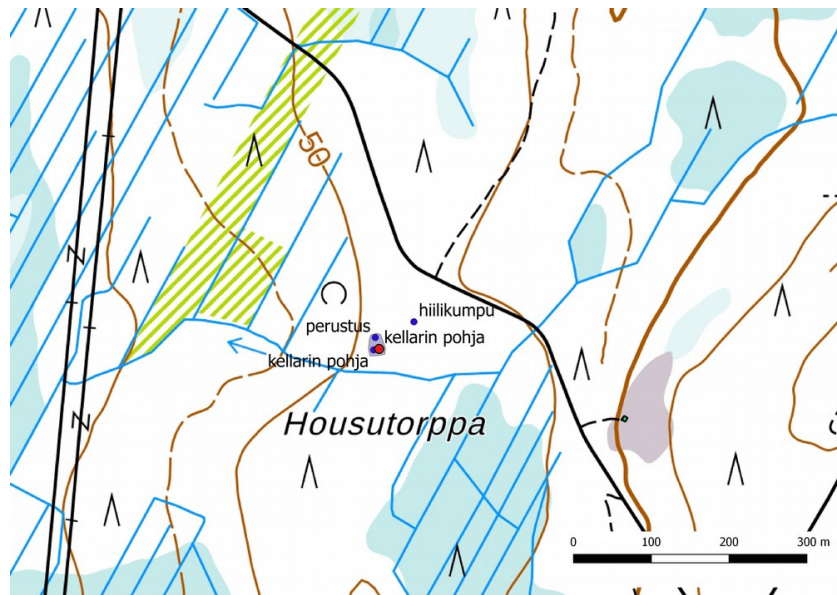
Ehdotus suojavyöhykkeeksi: rajauksen mukaan. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee n. 100 metriä pohjoiseen, sijoitussuunnitelman toteutuessa hankkeella olisi vaikutusta kohteeseen.

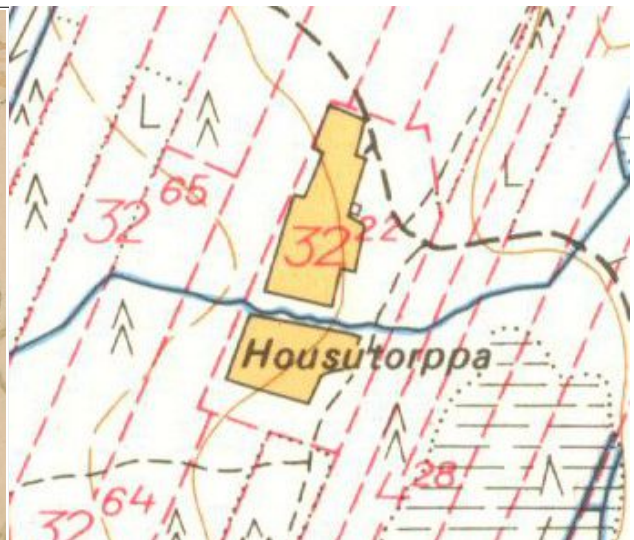
Itäisempi kellari kuvattuna pohjoiseen.

Läntisempi kellari länteen.

Housutorppa 2, rajausta ja havaitut rakenteet kartalla.

Otteet 1800-luvun puolivälissä laaditusta pitäjänkartasta ja vuoden 1971 peruskartasta. Kartat: Kansalliskartoitus, <http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=550616> ja Mml, <http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/> .

15. Simossen 2

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	N3412L
Laji	Muu kohde	Vanha yleislehtijako	1232 12
Tyyppi	Kivirakenteet	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6918875 I: 220788
Tyypin tarkenne	peltoaidat	N2000	n. 47,50 m
Lukumäärä	1	laajuus	
Ajoitus yleinen	moderni	Koordinaattiselite	Gps-mittaus
Ajoitustarkenne		Etäisyystieto	n. 12,5 km Kristiinankaupungin keskustasta itään
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Aiemmat tutkimukset		Aiemmat löydöt	-

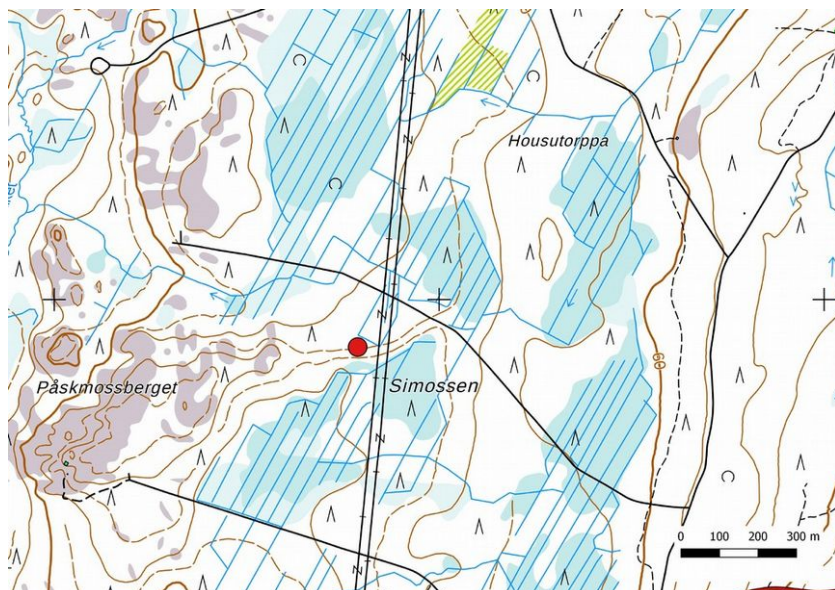
Maastotiedot: Pääskmossbergetin kallioalueen itäpuolella matalan hiekkaharjanteen pohjoisreunalla, missä maasto muuttuu kivikkoiseksi, itäpuolella kulkee voimalinja. Alueella kasvaa mänty- ja kuusimetsää.

Kuvaus: Pohjoiseen laskevan harjanteen reunalla on n. 10 m pitkä kiviaita, joka koostuu n. 30-50 cm halkaisijoiltaan olevista löysästi paikoillaan olevista kivistä. Aita katkeaa molemmista päistään, mahdollisesti siitä on viety kiviä pois. Lähistölle on merkitty vuoden 1971 peruskartalle viljelemätön pelto, johon aita voidaan liittää. Pieni osa entisestä pellostä oli inventoinnin aikana riistapeltona.

Ehdotus suojavyöhykkeeksi: ei ehdoteta suojavyöhykettä. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee n. 400 metriä itään.

Aita lounaaseen.

Simossen 2.

16. Gubbmossen S

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	N3412L
Laji	Muu kohde	Vanha yleislehtijako	1232 12
Tyyppi	Kivirakenteet	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6918875 I: 220788
Tyypin tarkenne	peltoaidat	N2000	n. 81 m
Lukumäärä	1	laajuus	
Ajoitus yleinen	moderni	Koordinaattiselite	Aiempi tieto
Ajoitustarkenne		Etäisyystieto	n. 15 km Kristiinankaupungin keskustasta itäkoilliseen
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Aiemmat tutkimukset	2014 Timo Jussila ja Timo Sepänmaa, inventointi	Aiemmat löydöt	-

Maastotiedot: Gubbmossenin eli Äijöönnevan eteläpuolella matalalla hiekkakumpareella, alueella kasvaa varttunutta kuusimetsää, aluskasvillisuus on lähinnä sammalta. Paikalle johtaa vanha traktorin ajoura.

Kuvaus: 2014: Paikalla on kaksi vierekkäistä hiilihaudan pohjaa joiden halkaisijat n. 1,7 m.

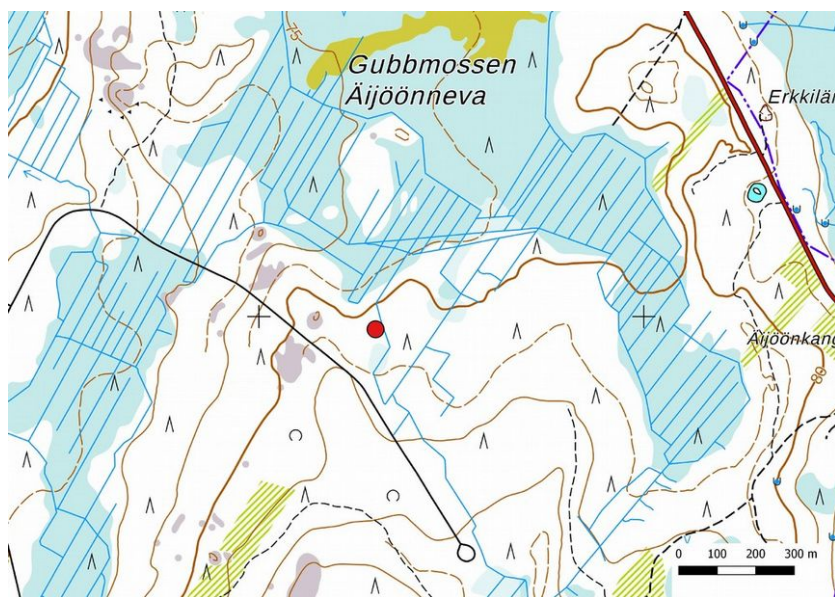
Koordinaatit: N 6920964 E 223297 ja N 6920963 E 223305.

2020: Havaittiin kaksi kuoppaa, joista toisesta kairatessa hieman hiiltä. Kuopissa ei voitu tunnistaa hiilimiilun rakennetta, joten tulkittiin, että kuopat ovat luontaisia tuulenkaatojen aiheuttamia ja hiili peräsin metsäpalosta. Lähistöllä on muutamia muitakin samantapaisia kuoppia ja alueen maanpinta on epätasainen.

Ehdotus suojavyöhykkeeksi: ei ehdoteta suojavyöhykettä. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee n. 250 metriä länteen.

Kohteen kuopista selvemmin erottuva puiden välissä, kuva luoteeseen.

Gubbmossen S.

17. Påskträsket SE

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	N3412L
Laji	Muinaisjäännös ?	Vanha yleislehtijako	1232 08
Tyyppi	Kivirakenteet	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6918750 I: 216403
Tyypin tarkenne	röykkiöt	N2000	n. 27,50 m
Lukumäärä	1	laajuus	

Ajoitus yleinen	ajoittamaton	Koordinaattiselite	Aiempi tieto
Ajoitustarkenne		Etäisyystieto	n. 8 km Kristiinankaupungin keskustasta itään
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Aiemmat tutkimukset	2014 Timo Jussila ja Timo Sepänmaa, inventointi	Aiemmat löydöt	-

Maastotiedot: Kackorsjönistä n. 800 m etelälounaaseen kallioisen ja kivisen mäen pohjoispuolella, alueella kasvaa nuorta tiheää lehtipuustoa avohakkuun jälkeen.

Kuvaus: 2014: Paikalla on yksi keskikokoinen röykkiö, jossa kraateri - halkaisija 6 m. Niemekkeen NW kärjen laella. Paikka nyt heinittynyttä hakkuuaukeaa.

2020: Ilmoitetut koordinaatit ovat entisen hakkuualueen pohjoispuolella mäen luoteislaidalla, joka kasvoi mänty-kuusimetsää. Kuvauksen perusteella röykkiö sijaitsee kuitenkin arviolta n. 20 m pohjoisempana entisellä hakkuualueella, jolla kasvoi tiheää nuorta lehtipuustoa. Hakkuualueen reunalla on metsäkoneen liikuttamia kiviä ja maata, näkyvyys oli huono. Epäselväksi jäi, onko paikalla vielä röykkiötä.

Ehdotus suojavyöhykkeeksi: Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee n. 270 metriä länteen, sijoitus suunnitelman toteutuessa hankkeella ei olisi vaikutusta kohteeseen.

Kohdekoordinaattien alueella kasvaa metsää, röykkiö on havaittu takana näkyvällä hakkuualueella, joka nyt kasvoi tiheää nuorta puustoa.

Kohteen sijainti ortokuvalla koordinaattien mukaan.

18. Russmossen 3

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	N3412L
Laji	Luonnonmuodostuma	Vanha yleislehtijako	1232 09
Tyyppi		Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6920245 I: 218363
Tyypin tarkenne	kivikko	N2000	n. 27,50 m
Lukumäärä		laajuus	
Ajoitus yleinen		Koordinaattiselite	Aiempi tieto
Ajoitustarkenne		Etäisyystieto	n. 10,3 km Kristiinankaupungin keskustasta itäkoilliseen
Inventointilöydöt		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Aiemmat tutkimukset	2010 Timo Jussila ja Timo Sepänmaa, inventointi	Aiemmat löydöt	-

Maastotiedot: Russmossenin eteläpuolella kulkevasta voimalinjasta n. 50 etelään, harjanteen korkeimmalla kohdalla, missä maaperä on kivistä, alueen puusto on varttunutta kuusi-mäntymetsää.

Kuvaus: 2010 ja 2014: Paikka sijaitsee Kristiinankaupungin kirkosta 10,6 km itään. Paikka sijaitsee Tiukan ja Puskamarkin itäpuolella, Tjock joen eteläpuolella sijaitsevan Russmossenin suon eteläpään eteläpuolella n. 320 m, voimajohtolinjan eteläpuolella 100 m, em. suohon laskevan purolaakson itäpuolella olevalla N-S suuntaisen laakean harjanteen laella ja keskellä.

Huomiot: Jussila 2010: Paikalla on loivarinteinen harjanne jonka keskellä on matala ja laakea kiviraunio. Raunion reunat ovat sammalpeitteiset, keskiosa paljas. Se koostuu n. pään kokoisista kivistä. Halkaisija on n. 8 m ja muoto vaikuttaa pyöreältä. Kyseessä lieenee pronssikautinen hautaraunio. Ei kuitenkaan ole aivan mahdotonta, etteikö kyseessä voisi olla myös luonnonmuodostuma - jään kasaama ja veden huuhtoma pieni "pirunpelto". Tästä 170 m lounaaseen sijaitsee Russmossen 1 hautaraunio.

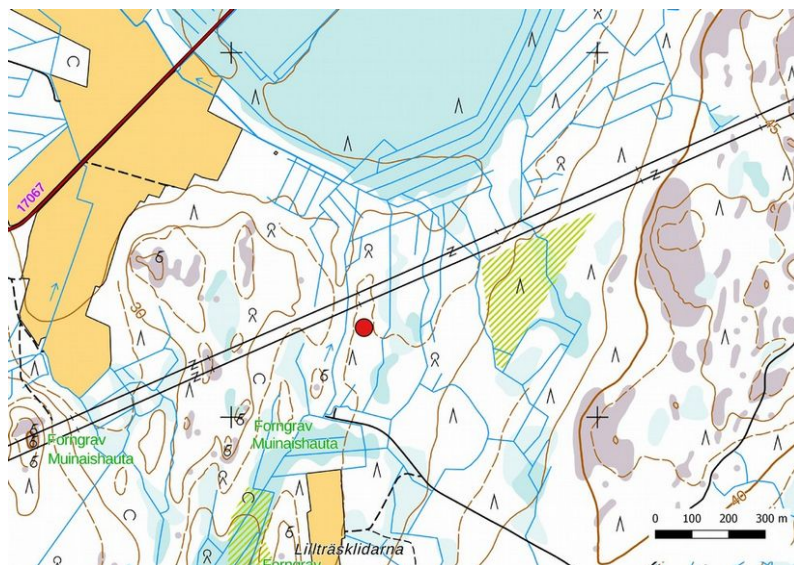
Jussila 2014: tiedon ja kokemuksen lisäännyttyä ja nähtyäni useampia seudun röykkiöitä olisin taipuvainen siihen mahdollisuuteen, että kyseessä olisi kuitenkin esihistoriallinen röykkiö. Ehdotan muinaisjäänökseksi kunnes tarkemmin tutkimuksin tai pohdinnoin voidaan mahdollisesti muuksi osoittaa.

2020: Kohde tulkittiin veden huuhtomaksi mäen laeksi, luontaiseksi kivikoksi. Paikalla olevassa rakkamaisessa kivikossa ei voi havaita ladottuja kiviä tai hautaröykkiöille tyypillistä tiivistä rakennetta, esim. reunaa ei voinut havaita, vaan kivikko vaikuttaa yhtenäiseltä. Kivet ovat kooltaan keskimäärin liian homogeenisiä ja kookkaita hautaröykkiölle.

Ehdotus suojavyöhykkeeksi: ei ehdoteta. Lähin suunniteltu voimalapaikka sijaitsee n. 270 metriä länteen, sijoitus suunnitelman toteutuessa hankkeella ei olisi vaikutusta kohteeseen.

Kohde kaakkoon.

Russmossen 3.

9. Aineistoluettelo

Digitaalinen aineisto

Arkistolaitoksen digitaaliarkisto:

Pitäjänskartat ja uudistushakemisto: Lapväärtti ja Kristiinankaupunki

Geologian tutkimuskeskus,

<http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu, tutkimusraportit, http://www.kparkeologia.fi/?page_id=132

Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu,

<https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta>

<http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Mikroliitti Oy, tutkimusraportit, <https://mikroliitti.fi/Arkisto/>

Museovirasto, Kulttuuriympäristön palveluikkuna, arkeologiset kohteet ja kulttuuriympäristön tutkimusraportit arkeologia (raportit saatavilla vuoteen 2017), <https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/portti/read/asp/default.aspx>

<http://www.vanhakartta.fi/>

Schulz Hans-Peter, Kristiinankaupunki Karijoen Susiluola. Kaivaus 31.5.-3.7.1998.

https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/raportti/read/asp/hae_liite.aspx?id=102695&tyyppi=pdf&kansio_id=287

Kirjallisuus

Nordlund K. I., Blad ur Närpes historia. Andra delen. 1931.

Svenska Österbottens historia IV. Svenska Österbottens Landskapsförbund. 1983.

Mäkelä Anneli, Kaupungin perustamisesta Pohjan sotaan 1649-1700. Kristiinankaupungin historia I. Vaasa 1984.

Schulz & al. 2013; Schulz H.-P., Hirvas H., Huhta P., Moisanen M. & Rostedt T.: A new contribution to the Neanderthal discussion – Excavation results from the Susiluola Cave Site in western Finland. Germania 88, 2010; 1-55.

Åkerblom Bror, Tjock kommuns historia. 1976.

Muu aineisto

Schulz Hans-Peter, rannansiirtymistaulukko, julkaisematon.